

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

1132197

**ŠPECIFIKÁ A EFEKTY CESTOVNÉHO RUCHU
VO VYBRANOM REGIÓNE SR**

2011

EVA HIPPOVÁ

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

**ŠPECIFIKÁ A EFEKTY CESTOVNÉHO RUCHU
VO VYBRANOM REGIÓNE SR**

Bakalárska práca

Študijný program:

Obchodné podnikanie

Študijný odbor:

6262700 Obchodné podnikanie

Školiace pracovisko:

Katedra marketingu

Školiteľ:

prof. Ing. Mária Hambáľková, CSc.

Nitra 2011

EVA HIPPOVÁ

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne a uviedla som všetku použitú literatúru súvisiacu s touto prácou.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre dňa 10.mája 2011

Eva Hippová

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pani **prof. Ing. Márii Hambáلكovej, CSc.** za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

ABSTRAKT

Cieľom predkladanej bakalárskej práce je analyzovať súčasnú situáciu daného regiónu cestovného ruchu, vyzdvihnúť špecifiká, poukázať na nedostatky a navrhnúť možnú stratégiu rozvoja cestovného ruchu vo vybranom regióne. Teoretická časť práce je venovaná trendom cestovného ruchu vo svete, vplyvu globálnej hospodárskej krízy, financovaniu a vízii cestovného ruchu v Slovenskej republike. Primárnym cieľom práce bolo vymedziť a charakterizovať Nitriansky región cestovného ruchu, vyzdvihnúť dominanty, pamiatky, atrakcie a taktiež definovať špecifiká, ktorými sa tento región môže pýšiť. V záverečnej časti práce je navrhnutá stratégia rozvoja a možné zlepšenia odvetvia v tejto oblasti. V bakalárskej práci je obsiahnutá aj SWOT analýza cestovného ruchu Nitry a okolia.

Kľúčové slová:

cestovný ruch, rozvoj cestovného ruchu, Nitriansky región, mesto Nitra

ABSTRACT

The aim of the submitted work is to analyse the current situation of the given tourist region, to highlight specifics, to mention deficiencies and to propose a possible strategy for tourism development in the selected region. The theoretical part deals with the trends in world tourism, impact of the global economic crisis, funding and vision of tourism in the Slovak Republic. The primary goal of the work was to define and characterise the tourist region of Nitra, to highlight landmarks, sights, attractions and also to define specifics of which this region can boast. In the final part a development strategy and possible improvements to the industry in this area are proposed. This work also contains SWOT analysis of tourism in Nitra and its surrounding.

Key words:

tourism, tourism development, region of Nitra, the city of Nitra

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 PREHĽAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY	11
1.1 Teoretické základy cestovného ruchu	11
1.2 Trendy v cestovnom ruchu vo svete	14
1.3 Cestovný ruch v Slovenskej republike po vstupe do EÚ a vplyv globálnej hospodárskej krízy	16
1.4 Financovanie cestovného ruchu v Slovenskej republike	18
1.5 Podpora a vízia rozvoja cestovného ruchu v Slovenskej republike a v Nitrianskom samosprávnom kraji	19
2 CIEĽ PRÁCE.....	22
3 METODIKA PRÁCE.....	23
3.1 Charakteristika objektu skúmania.....	23
3.2 Pracovné postupy	23
3.3 Spôsob získavania údajov a ich zdroje	23
3.4 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácia výsledkov	24
4 VLASTNÁ PRÁCA	25
4.1 Vymedzenie územia a poloha Nitrianskeho regiónu	25
4.2 Analýza stavu cestovného ruchu v Nitrianskom regióne.....	26
4.2.1 Kultúrno-poznávací cestovný ruch	26
4.2.2 Rekreačný cestovný ruch	30
4.2.3 Športovo-turistický cestovný ruch	31
4.2.4 Vidiecky cestovný ruch	31
4.2.5 Nákupný cestovný ruch (shopping)	32
4.3 Špecifiká cestovného ruchu v Nitrianskom regióne	33
4.3.1 Existencia využiteľných zdrojov geotermálnych vôd.....	34
4.3.2 Kongresový a veľtržný cestovný ruch	34

4.3.3	Nitrianska vinohradnícka oblasť a Nitrianska vínna cesta	35
4.4	Mesto Nitra	36
4.4.1	Kultúrne akcie organizované mestom.....	38
4.4.2	Nitriansky informačný systém	39
4.5	Ubytovacie a stravovacie zariadenia v Nitre a okolí	39
4.5.1	Kapacity a výkony ubytovacích zariadení cestovného ruchu v Nitre a okolí podľa druhu zariadení za rok 2010.....	41
4.6	SWOT analýza cestovného ruchu v Nitrianskom regióne.....	42
4.7	Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Nitrianskom regióne	44
4.7.1	Propagácia a rozvoj cestovného ruchu.....	45
4.7.2	Rozšírenie ponuky konferenčných priestorov	45
4.7.3	Ubytovacie a stravovacie zariadenia.....	46
4.7.4	Športový cestovný ruch	46
5	ZÁVER	47
6	POUŽITÁ LITERATÚRA	49
7	PRÍLOHY	53

ÚVOD

Cestovný ruch nadobúda vo svete čoraz väčší ekonomický i sociálny význam. Uvedomujú si to nielen jednotlivé štáty, ale i regióny a strediská cestovného ruchu. Stáva sa predmetom väčšieho záujmu a cieľom podpory zo strany národných vlád, miestnych a regionálnych samosprávnych orgánov. Inštitúcie v Slovenskej republike taktiež pochopili, aký má cestovný ruch význam pre miestny a regionálny rozvoj, a preto sa snažia stále viac podporovať jeho rozmach.

Vývoj cestovného ruchu vo svete je determinovaný vplyvmi fenoménov globalizácie a integrácie. Dochádza k odstraňovaniu množstva bariér, ktoré sú ovplyvňované ekonomickým i populačným vývojom v Ázii. Do blízkej budúcnosti sa predpokladá, že do medzinárodného cestovného ruchu sa bude zapájať 100 miliónov čínskych a 63 miliónov indických turistov. Súčasnosť priniesla nový trend, kde ponuka určuje dopyt. Vzrast nasýtenia trhu, zmena preferencií spotrebiteľov, ktorí majú k dispozícii väčšie množstvo financií a voľného času ovplyvňujú rentabilitu poskytovateľov služieb v tomto odvetví. História, umenie a kultúrne podujatia zohrávajú najdôležitejšiu úlohu pri výbere cieľovej destinácie. V ostatnom období sa zvyšujú nároky na voľný čas a možnosti oddychu. Rastie aj pragmatickosť návštevníkov v cestovnom ruchu, ich sebaistota, požiadavky a znalosti vlastných práv, čo súvisí s predchádzajúcimi skúsenosťami. Na kvalitu sú kladené vysoké požiadavky a taktiež na pomer poskytovaných služieb a ceny. Prínosom internetu je aj možnosť online zakúpenia rozličných produktov, ktoré sú aj vizuálne prezentované.

Cestovný ruch je bezpochyby jedno z najslubnejších a najrýchlejšie sa rozrastajúcich odvetví slovenského hospodárstva. Pozícia Slovenska v srdci Európy na priesečníku obchodných ciest, s kultúrnym a historickým bohatstvom a vhodnými klimatickými podmienkami vytvára dobrý potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v našej krajine. Potenciál cestovného ruchu je dostatočne obsiahly, zahŕňa skoro všetky formy a typy cestovného ruchu. Najpopulárnejšie turistické destinácie sú historické mestá a početné horské lyžiarske strediská. Štruktúra návštevníkov Slovenska ukazuje, že krajina je cieľovou predovšetkým pre stredné vrstvy a menej náročných návštevníkov, kde najdôležitejším faktorom je cena.

Vstupom do Európskej únie v roku 2004 sa nesporne ovplyvnil aj vývoj slovenského cestovného ruchu. Bez ohľadu na to, či ide o aktívny alebo pasívny cestovný

ruch, treba rátať s väčšou konkurenciou a tým následnou špecializáciou. V dôsledku toho je nevyhnutné zmeniť postoj k marketingu a vytvoriť pozitívny imidž Slovenska vo svete. Vstup do medzinárodného spoločenstva bol považovaný za dôležitý krok k svetovej prezentácii našej krajiny v zahraničí. Podľa štatistík prílev zahraničných turistov stúpa, rastú aj investície do cestovného ruchu. Ráta sa aj s väčším trhom a rastúcim počtom klientov, čo je na jednej strane pozitívne, ale na druhej strane je potrebné zvyšovať kvalitu služieb, ktorá momentálne zaostáva. V porovnaní so susednými krajinami ďaleko zaostávame aj v propagácii, ktorá je na úrovni štátu minimálna. V štruktúre zahraničných návštevníkov sa pomaly odbúravajú predsudky a zvyšuje sa informovanosť o nových členských krajinách, čo by malo mať za následok zvýšenie príjazu západnej klientely, ktorá bola doteraz relatívne zriedkavá. Predpoklady sú také, že ak ju dokážeme zaujať a trend posilňovania leteckého spojenia so svetom bude pokračovať, tak môžeme očakávať výrazný impulz na rozvoj turizmu v Slovenskej republike.

1 PREHLAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

1.1 Teoretické základy cestovného ruchu

Cestovný ruch a cestovanie majú veľmi dlhú históriu a sú spojené s počiatkami našej civilizácie. Prvé výpravy viedli po súši i po vode, neskôr tiež vzduchom a nakoniec aj vesmírnym priestorom. Dôvody boli obchodné, vojenské i politické, námorné, náboženské, poznávacie taktiež aj športové či dokonca prestížne. K najznámejším postavám počiatkov cestovného ruchu nepochybne patrí Marco Polo a Krištof Kolumbus. S novodobým rozvojom cestovného ruchu a jeho hromadným organizovaním je nezabudnuteľne spojené meno Angličana Thomasa Cooka, ktorý v roku 1841 založil prvú a dodnes fungujúcu cestovnú kanceláriu.

Medzinárodná konferencia o štatistike cestovného ruchu, usporiadaná Svetovou organizáciou cestovného ruchu v kanadskej Ottawe v roku 1991 priniesla jasnejšie vymedzenie a klasifikáciu používaných pojmov.

Foret, M. a Turčíková, J. (2007) za cestovný ruch (tourism) považujú činnosť osoby, cestujúceho na prechodnú dobu (v medzinárodnom cestovnom ruchu maximálne jeden rok, v domácom šesť mesiacov) do miesta mimo svojho trvalého bydliska, pričom hlavný účel cesty je iný ako vykonávať zárobkovú činnosť v navštevovanom mieste (trvalý či pracovný pomer). Môže sa však jednať o služobnú, obchodnú či inak pracovne motivovanú cestu, ktorej zdroj úhrady vyplýva z pracovného pomeru u zamestnávateľa v mieste bydliska alebo v mieste sídla firma. Pre toto poňatie cestovného ruchu sú podstatné tri skutočnosti: jedná sa o zmenu miesta, o dočasnú pobytu a o iný ako pracovný, nezárobkový charakter pobytu v navštívenom mieste.

Ako návštevník (visitor) sa označuje každá osoba cestujúca do iného mesta, v ktorom nemá trvalé bydlisko. Ak prenocuje, stáva sa turistom (tourist). Bez prenocovania sa jedná o jednodenného návštevníka považovaného za výletníka (excursionist, sameday visitor), ktorý v novom meste pobudol menej ako 24 hodín. Keď však jeho pobyt prekročí limit 24 hodín a aspoň jednu noc prenocuje, stáva sa krátkodobým prebývajúcim turistom (short-term tourist). Pri väčšom počte dní (3 a viac prenocovaní) sa jedná o turistu na dovolenke (holidaymaker).

Časová hranica troch dní síce oddeľuje krátkodobý cestovný ruch od dlhodobého, ale bohužiaľ nie je vo všetkých krajinách prijímaná rovnako. Napríklad v Belgicku,

Holandsku, Švajčiarsku považujú za minimum pre dlhodobý pobyt štyri dni a v Nemecku a Švédsku dokonca päť dní.

Ako nie je príliš jednoznačne vymedzené rozlíšenie medzi krátkodobým a dlhodobým pobytom, rovnako nejednoznačne je definovaná nevýnosnosť v mieste pobytu. Toto vymedzenie cestovného ruchu je veľmi široké, nielenže umožňuje zahrnúť medzi turistov aj zamestnancov firmy na montážach, zástupcov podnikov na veľtrhoch a pod. Rovnako by sem patrili aj občania, ktorí musia riešiť svoje záležitosti na úradoch sídliačich v inej obci alebo tam dochádzajú za lekárom, do školy a za ďalšími inými službami.

Zmienená konferencia tiež rozlíšila tri kategórie cestovného ruchu: Vnútorný (domestic tourism), zahŕňa domáci cestovný ruch (internal tourism), tj. cestovanie obyvateľov v rámci vlastnej zemi a prichádzajúci zahraničný cestovný ruch (inbound tourism), návštevy cudzincov v danej zemi. Národný (national tourism), predstavuje domáci cestovný ruch a výjazdový cestovný ruch (outbound tourism), návštevy obyvateľov danej zemi v cudzine. Medzinárodný (international tourism), rozlišuje sa príjazdový zahraničný cestovný ruch a výjazdový zahraničný cestovný ruch.

V odbornej literatúre sú definície cestovného ruchu reflexiou jeho vývoja. Z hľadiska obsahu ich možno rozčleniť do dvoch kategórií: definície cestovného ruchu v užšom slova zmysle a definície cestovného ruchu v širšom slova zmysle. Definície cestovného ruchu v užšom slova zmysle vyjadrujú klasické poslanie cestovného ruchu – obnovu fyzických a psychických síl človeka – t.j. v tom prípade ide o spoločenskú aktivitu vo voľnom čase. Pojem cestovný ruch v užšom slova zmysle je podľa **Bučekovej, I. (2007)** podmnožinou reakcie.

Ponímanie cestovného ruchu v širšom slova zmysle slova definuje **Kaspar, C. (1995)**, ktorý tvrdí, že v cestovnom ruchu ide o vzťahy a javy, ktoré vyplývajú z cestovania a pobytu osôb, ak s pobytom nie je spojené trvalé usadenie a trvalé vykonávanie zárobkovej činnosti.

Horner, S. a Swarbrooke, J. (2003) definujú cestovný ruch ako krátkodobý presun ľudí na iné miesta, než je ich miesto trvalého pobytu za účelom realizovania pre nich príjemných aktivít.

Ondruš, J. (1996) pokladal za dôležitý ekonomický aspekt v definíciách cestovného ruchu, v ktorom ide o spoločenský jav spätý s premiestňovaním obyvateľstva a vydávaním voľne disponibilných finančných prostriedkov v území, ktoré nie je miestom pobytu.

Podľa **Michalovej, V. (2001)** cestovný ruch predstavuje ľudské aktivity, ktoré vytvárajú spojenie medzi ľuďmi bez geografických hraníc štátov. Zahrňuje dočasné premiestnenie ľudí do iného regiónu, krajiny alebo kontinentu s cieľom uspokojiť ich rozličné potreby. Väčšina autorov teórie o cestovnom ruchu hovorí o priemysle cestovného ruchu. Napriek výhradám niektorých makroekonómov, títo autori zastávajú názor existencii podstatného odvetvia, ktoré je schopné vytvárať ekonomické efekty významné pre ekonomiku štátu. Determinuje jeho miesto v ekonomickom živote, čiže ho možno považovať za priemysel.

Sniščák, V. (2005) tvrdí, že cestovný ruch tvorí odvetvie, ktorého hospodárska činnosť sa zakladá na premiestňovaní spotrebiteľov, aj kúpnych fondov do prostredia mimo trvalého bydliska, pričom dochádza k intenzívnemu využívaniu prostredia, jeho prírodných a iných daností a zariadení a k poskytovaniu služieb počas pobytu a cesty tak, aby sa dosiahol žiadaný rekreačný, zdravotný a kultúrny efekt. K poskytovaniu služieb počas pobytu a cesty dochádza prevažne podľa princípov ekonomických.

Cestovný ruch opisuje **Lopušný, J. (2001)** ako zložitý sociálno-ekonomický jav, ktorého hlavným cieľom je uspokojovať potreby reprodukcie fyzických a duševných síl človeka a rozvíjať jeho osobnosť.

Novacká, E. (2001) charakterizuje cestovný ruch ako odvetvie, ktorého hospodárska činnosť sa zakladá na premiestňovaní spotrebiteľov, aj kúpnych fondov do prostredia mimo bydliska, pričom dochádza k intenzívnemu využívaniu prostredia, jeho duševných a fyzických síl, hry, šport, zábava, poznávanie a cestovanie vo voľnom čase.

Hambáľková, M. (2002) definuje cestovný ruch ako súhrn vzťahov a javov, ktoré vyplývajú z cestovania alebo pobytu osôb, pričom miesto pobytu nie je hlavným ani trvalým miestom bývania a zamestnania. Cestovný ruch predstavuje ľudské aktivity, ktoré vytvárajú spojenie medzi ľuďmi bez geografických hraníc štátov. Zahrňuje dočasné premiestnenie ľudí do iného regiónu, krajiny alebo kontinentu s cieľom uspokojiť ich rozličné potreby, t.j. predstavuje aktivity, ktoré súvisia s cestovaním ľudí.

Z hľadiska hospodárstva cestovný ruch definujeme ako odvetvie zahŕňajúce všetky verejné a súkromné organizácie, ktoré sa podieľajú na vývoji, produkcii, distribúcii, poskytovaní a marketingu produktov a služieb slúžiacich k potrebám účastníkov cestovného ruchu.

Gučík, M. (2008) vidí cestovný ruch ako otvorený a dynamicky sa vyvíjajúci systém, ktorý tvoria dva podsystemy, a to subjekt/návštevník a objekt cestovného ruchu. Návštevník cestovného ruchu je nositeľom dopytu a vystupuje ako spotrebiteľ produktu

cestovného ruchu (voľné statky, verejné statky, služby a tovar). Objekt cestovného ruchu je nositeľom ponuky produktu, ktorý je predmetom spotreby a tvorí ho cieľové miesto, podniky a inštitúcie cestovného ruchu. Všetci, ktorí sa podieľajú na uspokojovaní potrieb návštevníkov, sú povinní prítom spolupracovať.

Otepka, P. a Habán, M. (2004) vo svojej publikácii uvádzajú, že cestovný ruch je mnohostranným odvetvím, ktoré zahŕňa najmä dopravu, turistické zariadenia poskytujúce ubytovacie a stravovanie, infraštruktúru cestovného ruchu, služby cestovných kancelárií, sprievodcovské služby, turistické informačné systémy a ďalšie služby spojené s tzv. sprievodnými programami. V cestovnom ruchu pôsobí ako súkromný, tak aj verejný sektor. Systémovo koncipovaný rozvoj cestovného ruchu a jeho riadenie v rámci oboch sektorov prináša nie len hospodársky prínos, ale má aj ďalšie kladné zhodnotenie v podobe zachovania pôvodných tradícií, kultúrnych zvykov, ochrany životného prostredia a je dôležitým faktorom mierového spolužitia (prelínanie kultúr a tradícií, tolerancia, zdravá identita a pod.).

Podľa definície **Svetovej organizácie cestovného ruchu (World Tourism Organization – WTO)** pod pojmom cestovný ruch rozumieme všetok pohyb človeka mimo miesta bydliska okrem jeho cesty do práce počas doby kratšej ako jeden ucelený rok s cieľom zotavenia, kúpeľnej liečby, poznávania, kultúrneho i športového vyžitia a služobných ciest.

Cestovný ruch je zaradený do nevýrobných činností, do terciárneho sektora, teda do sektoru služieb. Služby cestovného ruchu slúžia na uspokojovanie základných ľudských potrieb, prispievajú k zvyšovaniu životnej úrovne a k lepším možnostiam využívania voľného času.

1.2 Trendy v cestovnom ruchu vo svete

Cestovný ruch, jeho charakter a rozsah, primárne úzko súvisí so životným štýlom a bohatstvom krajiny cestovateľov. Rastúce bohatstvo viacerých krajín, ktoré donedávna patrili do kategórie rozvojových alebo zaostalých, jednoznačne ilustruje túto väzbu. Najcharakteristickejšou je súčasná Čína, kde prudkým tempom rastie počet turistov takmer do všetkých svetových turistických destinácií.

Z hľadiska spoločenských zmien v najrozvinutejších krajinách sveta je významných niekoľko momentov, ktoré definujú **Borovský, J. a Smolková, E. (2008)** :

- vďaka kvalitnému zdravotnému systému sa priemerná dĺžka života ľudí zvyšuje a zároveň kvalita života zostáva dlhšie na vysokej úrovni. Populácia starne, percento staršej populácie sa zvyšuje. Uplatňuje sa snaha o zdravý životný štýl,
- rastúci počet ľudí preferuje služby v zmysle „všetko mať pod jednou strechou“,
- globalizácia a internacionalizácia zjednocuje do značnej miery kultúrne správanie príslušníkov rôznych národov, aj keď z hľadiska dopytu po rôznych druhoch zážitkov sa stále odlišuje. Táto diferenciácia je predovšetkým dôsledkom odlišnej tradície a stupňa ekonomickej úrovne krajiny.

Veľmi populárnym trendom súčasnosti je nezávislé cestovanie. Dramaticky rastie počet tých, ktorí si zakúpia iba vybrané časti dovolenkových ponúk a celkovú dovolenku si organizujú nezávisle od agentúr. Nakupujú tak napríklad iba pobyt a dopravu si zabezpečujú samovoľne. Vysoký podiel na doprave má trvale používanie osobného automobilu.

Pociťujúcim trendom je aj starnutie účastníkov cestovného ruchu. Súčasne s celkovým demografickým vývojom sa zvyšuje podiel starších účastníkov cestovného ruchu. Predovšetkým výrazne klesá detských dovolenkárov a rastie podiel ľudí v produktívnom veku a podiel seniorov nad 60 rokov.

Momentálne najvýraznejšie rastie počet účastníkov z tzv. strednej triedy. Táto skupina pochádzajúca z mnohých krajín si na dovolenkových pobytoch „vyhadzuje z kopýtka“ a nehľadí na ceny, ktoré by prislúchali jej sociálnemu statusu. Po celom svete sú tým známi najmä Rusi, Angličania či Nemci.

Charakteristickou črtou cestovného ruchu je rastúca nezhoda medzi poskytovanými produktmi a službami a očakávaniami jeho účastníkov. Narastá nespokojnosť s poskytovanými službami a produktmi predovšetkým vďaka rastúcim skúsenostiam a náročnosti zákazníkov a možnostiam porovnávania týchto produktov.

Produkty, ktoré destinácie ponúkajú, nespočívajú v ich fyzickej podobe (ako hotely, reštaurácie alebo atrakcie), ale v tom, ako pôsobia na plnenie očakávaní v zážitkoch návštevníkov. Neoddeliteľnou súčasťou je preto spôsob pôsobenia produktov na účastníkov, kultúra ich pôsobenia na všetky zmysly človeka.

Veľmi pozitívnym a rozširujúcim sa trendom je záujem o životné prostredie, hľadanie „neskazenej prírody“, vyhýbanie sa environmentálnej deštrukcii.

1.3 Cestovný ruch v Slovenskej republike po vstupe do EÚ a vplyv globálnej hospodárskej krízy

Podľa Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (SACR) Slovensko už pred vstupom do Európskej únie bolo začlenené do viacerých medzinárodných organizácií, aby si zabezpečilo vyššiu medzinárodnú spoluprácu s okolitými krajinami. Slovenská republika je členom viacerých medzinárodných organizácií cestovného ruchu, z ktorých najdôležitejšie je členstvo vo Svetovej organizácii cestovného ruchu (WTO), členstvo vo Výbore OECD pre cestovný ruch, vo výbore pre cestovný ruch SEI a v spoločenstvách podunajských štátoch Die Donau a Arge Donau. Propagačné aktivity v cestovnom ruchu sú koordinované spoločne v rámci spolupráce krajín Višeγράdskej štvorky. V rámci medzinárodnej spolupráce v cestovnom ruchu sa Slovensko chce naďalej zameriavať na plnenie povinností a záväzkov vyplývajúcich z členstva v týchto medzinárodných organizáciách a zapájať sa do rôznych projektov a iniciatív zameraných na posilňovanie medzinárodných kontaktov najmä v rámci európskeho kontinentu. Posilňovaním postavenia cestovného ruchu v EÚ a jeho koordináciou zo strany orgánov EÚ po prijatí Ústavnej zmluvy EÚ vyplývajú pre členské štáty nové úlohy a z nich aj potreba koordinovaného postupu v tejto oblasti.

Vstup Slovenska do Európskej únie nesporne ovplyvnil aj vývoj slovenského cestovného ruchu. Bez ohľadu na to, či ide o aktívny alebo pasívny cestovný ruch, treba rátať s väčšou konkurenciou a tým následnou špecializáciou. V dôsledku toho je nevyhnutné zmeniť postoj k marketingu a vytvoriť pozitívny imidž našej krajiny vo svete. Z priestorového hľadiska je dôležité investovať nielen do rozvoja materiálno-technickej základne Bratislavy ale i celého Slovenska. Podcenenie danej skutočnosti môže spôsobiť, že turisti budú navštevovať Slovensko len v rámci jednodňových výletov a dominujúcimi budú návštevníci z Rakúska alebo Českej republiky. Nebudú môcť spoznávať Slovensko ako špecifickú a rôznorodú krajinu. Ďalšie možnosti rozvoja turizmu priniesol vstup do schengenského priestoru, ktorý odstránil administratívne bariéry spojené s vybavovaním samostatných víz pre vstup do krajiny. SACR komunikovala tieto zmeny najmä na zámorských a vzdialených trhoch. Všetky propagačné akcie SACR uskutočňuje a značku Slovensko zviditeľňuje v zahraničí v prospech zariadení cestovného ruchu a subjektov, ktorí pôsobia v brandži turizmu.

Podobne ako väčšina iných odvetví, turizmus a hotelový priemysel sa nevyhli negatívnemu dosahu hospodárskej krízy. Hoci z globálneho hľadiska sa rok 2010 považuje za rok zotavenia svetového turizmu, na Slovensku sa naplnili pesimistické očakávania a nepriaznivá situácia pretrvávala aj v roku 2010. V Európe prišlo v minulom roku k miernemu oživeniu cestovného ruchu, ktorý sa naďalej aj v tomto roku bude len veľmi pomaly zotavovať z následkov globálnej recesie.

Hoci rok 2010 bol rokom, keď sa cestovný ruch v Európe stabilizoval, kratšie pobyty a zníženie výdavkov sa stali novým trendom. To sú závery správy **ITB World Travel Trends 2010/2011**, ktorá je založená na prognózach viac než 60 odborníkov a vedcov z oblasti turizmu pochádzajúcich z 30 rôznych krajín. Zatiaľ čo počet ciest Európanov na dlhé vzdialenosti vzrástol o päť percent, cesty na krátke vzdialenosti v stagnovali. Aj naďalej na trhu zažívajú boom výletné plavby. Objem oboch typov námornej aj riečnej plavby vzrástol približne o desať percent, zatiaľ čo letecká doprava narástla iba o dve percentá. Naopak, objem cestnej prepravy o dve percentá klesol. Čas strávený cestovaním a množstvo vynaložených peňazí sú dôkazom toho, ako vážne postihla celosvetová recesia počínanie si turistov nielen na starom kontinente ale po celom svete. Zatiaľ čo počet ciest európskych turistov sa zvýšil o jedno percento, počet prenocovaní klesol o dve percentá, a celkové výdavky, ktoré vynaložili Európania na cestovanie, klesli o tri percentá. Nárast last-minute rezervácií tiež ukazuje, aký nestabilný bol v tomto roku európsky trh. **European Travel Monitor** zaznamenal 25-percentný nárast rezervácií menej ako jeden týždeň pred dátumom odletu. Internet sa stáva čoraz dôležitejším nástrojom na plánovanie a rezervácie. V Európe počet on-line rezervácií vzrástol o 17 percent a v súčasnosti sa blíži k 50-percentnému podielu. V roku 2011 bude mať recesia aj naďalej vplyv na správanie sa európskych spotrebiteľov.

Podľa štúdie **EIBTM 2010 – Trendy v MICE odvetví** – bol rok 2010 rokom, keď kongresový a konferenčný turizmus pozitívne reagoval na zotavujúcu sa ekonomiku.

Podľa **MPI (Meeting Professionals International)** nastalo v Európe v druhej polovici roka oživenie medzinárodných korporátnych stretnutí. Dôvodom nárastu počtu stretnutí bolo znižovanie cien a nákladov na podujatie. Podľa **Benchmark Hospitality International** boli výdavky na kongresové stretnutia a team-building veľmi konzervatívne, kládli skôr dôraz na podstatu podujatia, pričom sa obmedzili sprievodné programy, ako je napríklad wellness alebo golf.

Pre slovenské hotelierstvo bol rok 2010 jedným z najťažších. Podľa Štatistického úradu boli v prvom polroku ubytovacie kapacity naplnené len na 22 percent. Tržby sa v

tomto sektore znížili oproti vlaňajšku o 6 percent. Nepríjemný prepad zažili aj tatranskí hotelieri, hoci práve tí celoslovenský priemer zvyšujú. Veľké hotely sú na tom v Tatrách ešte pomerne dobre. Ozajstnú krízu však zažívajú malé hotely a penzióny.

Podľa výsledkov zverejneného prieskumu uskutočneného **Slovenskou agentúrou pre cestovných ruch** sa ukázalo, že dosahy krízy sa darilo viac minimalizovať liečebným kúpeľom. Najväčší vplyv na návštevnosť zaznamenali reštauračné zariadenia, penzióny a hotely do troch hviezdíčiek. Hoci hotelieri v mnohých európskych metropolách zaznamenali v roku 2010 postupný nárast dopytu a tržieb, bratislavské hotely o takomto trende zatiaľ nemôžu hovoriť.

1.4 Financovanie cestovného ruchu v Slovenskej republike

Túto problematiku rozobral **Lenovský, L. (2008)**, ktorý tvrdí že financovanie je v súčasných podmienkach neprehľadné a roztrieštené. Existuje niekoľko dôvodov, ktoré spôsobujú tento neutešený stav. Neexistuje však zjednotená organizačná štruktúra cestovného ruchu vo verejnom a súkromnom sektore. Príslušnosť k cestovnému ruchu a jeho rozvoju navonok hlása množstvo verejných aj súkromných subjektov, ktoré sa skutočnosti neangažujú v jeho rozvoji.

Na dotovanie cestovného ruchu vo verejnom sektore neexistujú legislatívne stanovené verejné zdroje, preto je ich obstarávanie obťažné. Rovnako nie je vyriešený systém finančných tokov, ktorý by bol zákonom garantovaný (predovšetkým na miestnej a regionálnej úrovni).

S cieľom komplexne riešiť rozvoj cestovného ruchu vrátane jeho financovania boli v minulosti spracované viaceré dokumenty, ktoré ponúkali rôzne varianty riešenia. Podľa **Národného programu rozvoja cestovného ruchu v SR** jedným zo strategických cieľov bolo prijať zákon komplexne riešiaci finančnú podporu rozvoja cestovného ruchu.

Za pozitívny krok na Slovensku možno považovať fiškálnu decentralizáciu, na základe ktorej nastala zásadná zmena v oblasti tvorby verejných zdrojov. Zodpovednosť za tvorbu a využívanie verejných zdrojov sa z centrálnej úrovne preniesla na obce, mestá a samosprávne kraje. Prijatím novej legislatívy sa na miestnej a regionálnej úrovni vytvoril priestor rozhodovať o použití verejných zdrojov na tie potreby, ktoré sú z hľadiska rozvoja daného územia prioritou.

Keďže rozvoj cestovného ruchu je definovaný ako jeden z hlavných cieľov regionálneho rozvoja a zároveň priamo prispieva k tvorbe verejných zdrojov na miestnej

úrovni, malo by zo strany obcí, miest, ale aj samosprávnych krajov dôjsť k zásadnej zmene postoja k jeho financovaniu. Nevyhnutná je vzájomná kooperácia inštitúcií verejného sektora s podnikateľským sektorom a s miestnym obyvateľstvom v otázkach financovania rozvoja cestovného ruchu.

1.5 Podpora a vízia rozvoja cestovného ruchu v Slovenskej republike a v Nitrianskom samosprávnom kraji

Domáci cestovný ruch a jeho rozvoj je základným predpokladom následného rozvoja aktívneho zahraničného cestovného ruchu. V kontexte s rastom príjmov našich občanov a tendenciami vycestovania do zahraničia, predovšetkým k moru, je potrebné podporiť domáci cestovný ruch ako jeden z jeho nosných prvkov s perspektívou zapojenia širších vrstiev obyvateľstva, vrátane sociálne slabších a hendikepovaných vrstiev. Zvlášť negatívnym javom z ekonomického i sociálneho hľadiska je predovšetkým stagnácia krátkodobých a dovolenkových pobytov.

V ekonomickej oblasti sa to prejavuje poklesom domáceho dopytu po ubytovacích zariadeniach a prednostným využívaním nižších kategórií týchto zariadení, čo negatívne pôsobí na efektívnosť podnikania v tejto oblasti. V sociálnej oblasti je najvýraznejším negatívom skutočnosť, že stále veľmi malá skupina občanov realizuje krátkodobé a dovolenkové pobyty slúžiace predovšetkým na regeneráciu a zdravotnú prevenciu. Pozitívnym javom uvedeného trendu z environmentálneho hľadiska je s tým súvisiace znižovanie stupňa antropickej záťaže na prírodné prostredie.

Ako uvádzajú vo svojej publikácii **Balážová, E. – Papcunová, V. – Jarábková, J. (2007)**, ekonomické nástroje sú bezpochyby najvýznamnejšou skupinou nástrojov využívaných v rámci politiky rozvoja cestovného ruchu, a to v akomkoľvek priestore. Patria sem rôzne skupiny finančných programov, ktorých spoločným cieľom je podporiť rozvoj cestovného ruchu.

Z hľadiska objemu zdrojov vyčlenených na podporu rozvoja cestovného ruchu sú primárnou podporou rozvoja cestovného ruchu na Slovensku štrukturálne fondy a Kohézny fond. Vzhľadom nato, že len 1.1.2007 vstúpila SR do nového programovacieho obdobia 2007–2013 uvádzajú autorky komplexnejšiu informáciu o nových cieľoch zakomponovaných v dokumente Národný strategický referenčný rámec SR na roky 2007 – 2013:

- konvergencia,

- regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť,
- európska teritoriálna spolupráca.

Asociácia podpory rozvoja cestovného ruchu (ARCR) vo svojom vyhlásení zdôrazňuje, že Slovensko naďalej patrí k najzaostalejším krajinám na svete, čo sa týka organizácie cestovného ruchu a v tvorbe predpokladov pre štart cestovného ruchu so všetkými z toho vyplývajúcimi negatívnymi dopadmi pre krajinu. Slovensko naďalej namiesto konania vo veci s cieľom dosiahnutia potrebnej radikálnej zmeny, pokračuje v márnení času v multirezorte cestovného ruchu. Príkladom tohto prístupu sú paradoxne tí, ktorí by mali usmerňovať multirezort cestovného ruchu Slovenska ako štátom poverení a z peňažníkov daňových poplatníkov platení garanti.

V Programovom vyhlásení vlády SR na obdobie rokov 2007 –2013 sa vláda SR v oblasti cestovného ruchu zaväzuje, že vytvorí podmienky na naštartovanie turistického a hotelového priemyslu s cieľom zvýšenia podielu tohto ekonomického odvetvia na hrubom domácom produkte SR. Zabezpečí zriadenie satelitného účtu cestovného ruchu, stanoví zásady pre štátnu politiku rozvoja cestovného ruchu ako oblasti verejného záujmu s dorazom na podporu rozvoja a významu domáceho a aktívneho zahraničného cestovného ruchu. Prostredníctvom motivačných ekonomických a finančných nástrojov podporí investície do cestovného ruchu s cieľom zvyšovať kvalitu a komplexnosť poskytovaných služieb. Vláda SR aj za pomoci štrukturálnych fondov EU vytvorí systém finančnej podpory aktivít samospráv, obcí, miest a podnikateľských subjektov pri rozvoji nosných foriem cestovného ruchu. Vláda SR ďalej podporí urýchlenie prác na novej zonácii chránených území tak, aby pri zachovaní cieľov ochrany prírody boli umožnené podnikateľské aktivity zamerané na rozvoj cestovného ruchu a boli zachované prírodné a kultúrne hodnoty chránených území pre budúce generácie.

Vízia Nitrianskeho samosprávneho kraja uvedená v **Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja**, je formulovaná tak, že Nitriansky kraj bude dynamicky sa rozvíjajúci región využívajúci exogénne aj endogénne rozvojové zdroje. Hospodárstvo bude založené na moderných technológiách produkujúcich výrobky s vysokou pridanou hodnotou. Moderné a efektívne multifunkčné poľnohospodárstvo produkujúce dostatok kvalitných potravín, poskytujúce atraktívne pracovné príležitosti pre vidiecke obyvateľstvo, bude spolu s cestovným ruchom osou integrovaného rozvoja vidieckeho priestoru. Východiskom pre dosiahnutie týchto cieľov bude kvalitný a integrovaný systém vzdelávania, poskytujúci občanom lepšie možnosti

realizácie v profesijnom aj osobnom živote. Rastúca kvalita života bude sprevádzaná udržateľným rozvojom kvality zložiek životného prostredia a krajiny. Okrem základného strategického dokumentu je potrebné uviesť aj ďalšie programové materiály na úrovni Nitrianskeho samosprávneho kraja, osobitne Stratégiu rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2006 – 2013.

Nitriansky samosprávny kraj v posledných rokoch začal venovať väčšiu pozornosť vidieckym regiónom a podporil budovanie kapacít pre integrovaný rozvoj vidieka na báze podpory rozvoja medzisektorových partnerstiev a prípravy integrovaných stratégií rozvoja územia. NSK pripravil **Stratégiu rozvoja vidieka na roky 2009 – 2015**.

2 CIEĽ PRÁCE

Vo väčšine vyspelých ekonomík sveta sa cestovný ruch považuje za dôležité odvetvie národného hospodárstva. Krajiny o ňom uvažujú ako o fenoméne, ktorý je jedným z najúčinnějších nástrojov na zvládnutie dôsledkov hospodárskej krízy. Na Slovensku môžeme konštatovať, že cestovný ruch je len tolerovaným odvetvím, ktoré je kontinuálne prehliadané a odsúvané prioritami automobilového, stavebného, energetického a iných priemyselných odvetví.

Cieľom predloženej bakalárskej práce je zhodnotiť súčasnú situáciu v skúmanom regióne z pohľadu využitia cestovného ruchu a vidieckeho turizmu, ich charakteristík, potenciálu a manažovania príležitostí v Nitrianskom regióne.

Čiastkovými cieľmi štvrtej praktickej časti predloženej práce sú:

- vymedzenie územia a poloha Nitrianskeho regiónu
- analýza stavu cestovného ruchu v Nitrianskom regióne
- špecifiká cestovného ruchu v Nitrianskom regióne
- mesto Nitra
- ubytovacie a stravovacie zariadenia v Nitre a okolí
- SWOT analýza cestovného ruchu v Nitrianskom regióne
- stratégia rozvoja cestovného ruchu v Nitrianskom regióne

V prvej teoretickej časti bakalárskej práce je venovaná pozornosť najmä nasledovným problémovým okruhom:

- teoretické základy cestovného ruchu
- trendy v cestovnom ruchu vo svete
- cestovný ruch v Slovenskej republike po vstupe do EÚ a vplyv globálnej hospodárskej krízy
- financovanie cestovného ruchu v Slovenskej republike
- podpora a vízia rozvoja cestovného ruchu v Slovenskej republike a v Nitrianskom samosprávnom kraji

3 METODIKA PRÁCE

3.1 Charakteristika objektu skúmania

Objektom skúmania predkladanej práce je cestovný ruch a vidiecky turizmus, možnosti jeho využitia v danom regióne, spôsoby a efekty manažovania príležitostí. Primárnym cieľom je nájsť nové možnosti uplatnenia a podať návrh na zlepšenie.

Bola vykonaná podrobná analýza Nitrianskeho regiónu z hľadiska potenciálu cestovného ruchu a vidieckeho turizmu, určené špecifiká vybraného regiónu a vypracovaná SWOT analýza.

3.2 Pracovné postupy

Pracovné postupy pri spracovaní bakalárskej práce sú nasledovné:

- štúdium domácej a zahraničnej literatúry, vyhľadávanie pomocou internetu
- vytýčenie cieľa bakalárskej práce
- použitie metodických pracovných postupov pri písaní práce

Rámcová metodika práce pozostáva z viacerých krokov:

- vymedzenie objektu skúmania
- získanie konkrétnych údajov o objekte a na ich základe charakterizovať daný objekt a zároveň podať prehľad a popis o súčasnom stave cestovného ruchu v danom regióne
- zhodnotiť úroveň rozvoja cestovného ruchu v Nitrianskom regióne pomocou základných vybraných ukazovateľov vykonať SWOT analýzu
- na základe faktorov ekonomickej efektívnosti, a geografickej dispozícii navrhnúť pre región nové riešenia v oblasti cestovného ruchu

3.3 Spôsob získavania údajov a ich zdroje

Údaje boli získané viacerými spôsobmi prostredníctvom:

- odbornej literatúry
- zákonov , vyhlášky, nariadení vlády SR
- štatistických informácií MHSR
- internetových portálov zaoberajúcich sa problematikou cestovného ruchu

3.4 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácia výsledkov

Na dosiahnutie stanovených cieľov tejto práce boli využité nasledovné metódy:

Analýza – táto metóda bola využitá pri oboznamovaní sa so súčasnou situáciou v danom regióne a jeho históriou. Išlo predovšetkým o štúdium a získavanie údajov z oblasti cestovného ruchu a vidieckeho turizmu, spracovanie, kompletizáciu a konvertovanie údajov do zvoleného regiónu. Cieľom analýzy je zmapovať súčasný postup a budúci predpokladaný vývoj.

SWOT analýza - je nástroj strategického plánovania používaná na hodnotenie silných a slabých stránok, príležitostí a hrozieb, ktoré spočívajú v danom projekte, obchodnej príležitosti, prípadne v inej situácii, v ktorej sa nachádza organizácia so snahou uskutočniť určitý cieľ. Zahrňuje monitorovanie marketingového interného aj externého prostredia. SWOT analýza obsiahnutá v tejto práci sa týka cestovného ruchu v Nitrianskom regióne.

Dedukcia alebo odvodzovanie - je proces postupných transformácií výrazov pomocou odvodzovacích pravidiel. Každé jednotlivé použitie odvodzovacieho pravidla na dané výrazy (sekvencie) sa nazýva krokom dedukcie. Dedukcia je usudzovanie, odvodzovanie zvláštneho, menej všeobecného zo všeobecného. Dedukcia bola využitá pri vlastnej práci.

Indukcia - jeden zo základných poznávacích postupov, vedecká metóda, najdôležitejšia forma reduktívneho usudzovania. Pri indukcii sa na základe skúmania podstatných črt určitej časti predmetov nejakej triedy usudzuje na inú časť tejto triedy. Indukcia umožňuje tvorbu hypotéz a teórií. Indukcia je jedna zo základných foriem spájania myšlienok a bola využitá v celej bakalárskej práci.

Objektom výskumu bol Nitriansky región. Faktografické materiály sa získavali z Mestského úradu v Nitre a z Nitrianskeho informačného systému. Využité boli aj informačné zdroje Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky a internetových stránok Svetovej organizácie cestovného ruchu a Slovenskej agentúry pre cestovný ruch.

4 VLASTNÁ PRÁCA

4.1 Vymedzenie územia a poloha Nitrianskeho regiónu

Nitriansky región patrí medzi oblasti, ktoré sú zaujímavé nielen prírodnými krásami, ale predovšetkým kultúrne-historickým dedičstvom. Táto oblasť už oddávna lákala našich predkov, po ktorých možno nájsť stopy na viacerých miestach. Historický význam územia zvyčajne najmä príchod slovanských kmeňov, ich koncentrácia v oblasti dnešnej Nitry a vznik prvého slovanského kniežatstva. Osou oblasti je rieka Nitra, ktorá spája najsevernejšie a najjužnejšie časti regiónu.

Nitriansky región alebo v niektorých textoch Dolná Nitra je slovenský región a región cestovného ruchu. Ako región cestovného ruchu oficiálne zahŕňa:

- okres Nitra,
- severnú časť okresu Nové Zámky,
- okres Zlaté Moravce,
- západnú časť okresu Levice.

Z hľadiska cestovného ruchu poskytuje vhodné podmienky na cyklo-turistiku, pešiu turistiku a letný pobyt pri vode viacerých termálnych kúpalísk. Starobylé kostoly (Dražovce, Kostolany pod Tribečom), hrady (Gýmeš, Hrušov), kaštiele (Topoľčianky) a kultúrohistorické pamiatky najstaršieho slovenského mesta Nitra dopĺňujú atraktívnu ponuku regiónu.

Charakteristický je najmä nížinami s úrodnou pôdou, vďaka čomu je toto územie známe svojou kvalitnou poľnohospodárskou produkciou. Koncentrácia vzdelávacích a vedeckovýskumných inštitúcií zameraných na agrosektor mesto Nitra povyšujú na centrum poľnohospodárstva na Slovensku.

Región Nitra má výnimočnú polohu pre pestovanie kvalitného hrozna. Je unikátom na Slovensku, ktorého takmer celé územie je vhodné pre pestovanie viniča a vinohradníctvo. Južná časť patrí do Južnoslovenskej vinohradníckej oblasti a severná časť do Nitrianskej vinohradníckej oblasti. Najmä južná časť je považovaná za jedinečnú vinohradnícku oblasť s hojnosťou tepla a maximom slnečného svitu, čo umožňuje dorábanie vysokokvalitných vín s dostatočnou prirodzenou cukrnatosťou, ako aj ľadový

zber hrozna. Špecifikom je tiež oblasť Pukanca, v ktorom sa nachádzajú najvyššie položené vinohrady v strednej Európe.

V závere možno konštatovať, že Nitriansky región má mimoriadne dobré predpoklady pre ďalší rozvoj kultúry a kultúrnosti na svojom území. Disponuje výnimočným kultúrno-historickým potenciálom európskeho významu s veľkým množstvom kultúrnych a historických pamiatok, rozvinutou sieťou odborných kultúrnych inštitúcií, ako aj bohatstvom originálnych ľudových tradícií a zvykov.

4.2 Analýza stavu cestovného ruchu v Nitrianskom regióne

Nitriansky región sa môže pyšiť výhodnou polohou v pôsobivom prírodnom prostredí, atraktívnymi kultúrnymi a historickými pamiatkami v meste a okolí ako i dobrými ubytovacími a stravovacími zariadeniami. To všetko zabezpečuje dostatok možností na príjemný pobyt i odpočinok.

Územie okrem bohatého rekreačného potenciálu vyniká najmä organizovanými podujatiami, z ktorých najvýznamnejšie sú kultúrne (folklórne a hudobné festivaly) a obchodné podujatia (výstavy, veľtrhy, salóny). Tie umožňujú mestu Nitra zapojenie sa do medzinárodného cestovného ruchu, vďaka ktorému má návštevnosť Nitry a tiež Nitrianskeho regiónu stále stúpajúcu tendenciu. Najčastejšou klientelou cestovného ruchu v tejto oblasti je okrem domácich turistov hlavne klientela zahraničná (česká, poľská, maďarská a nemecká).

4.2.1 Kultúrno-poznávací cestovný ruch

Kultúrno-poznávací cestovný ruch sa orientuje na prezentáciu vzácných alebo jedinečných kultúrnych, umeleckých a historických pamiatok za účelom prehlbovania a spoznávania minulých ale aj súčasných výtvorov prírody alebo človeka.

Na území mesta Nitra sa nachádza 139 kultúrnych pamiatok a 1 národná kultúrna pamiatka.

Najvýraznejšou a najcennejšou pamiatkou je Nitriansky hrad, vypínajúci sa na skalnom vápencovom výšku obtekanom riekou na úpätí bájneho Zobora. Hrad je pamätníkom mnohých stáročí, viažu sa k nemu významné historické, politické a spoločenské udalosti a ako jeden z mála slovenských hradov napriek častým pohromám vzhľad získaný v 17. storočí. Skladá sa zo štyroch samostatných častí odlišného charakteru: katedrály, biskupského paláca, hospodárskych budov a dobre zachovaného

vonkajšieho opevnenia s jedinou vstupnou bránou do vnútorných priestranstiev hradu. Napriek dramatickému vývoju v minulosti sa Nitriansky hrad sformoval do jedinečného súboru cenných kultúrno-historických pamiatok, čo ho zaradilo medzi národné kultúrne pamiatky.

Katedrála sv. Emeráma je najstarším diecéznym chrámom na Slovensku. Pozostáva historicky i architektonicky z troch kostolov: Románsky kostol pochádza z prelomu 11. a 12. storočia. Niektorí ho spájajú s prvým kostolom kniežaťa Pribinu, ktorý posvätil salzburský arcibiskup Adalrák okolo roku 830. V oltári zo zlatého onyxu sú uložené relikvie sv. Andreja-Svorada a sv. Beňadika. Katedrála sv. Emeráma v Nitre svojimi hmotnými pamiatkami a duchovnými hodnotami patrí medzi jedinečné sakrálnohistorické skvosty, ktoré svojim významom presahujú rámec Nitry i rámec Slovenska.

Františkánsky kláštor s kostolom sv. Petra a Pavla je jednodňová stavba. Hlavný stĺpový oltár zdobí obraz patrónov kostola, apoštolov sv. Petra a Pavla. Steny skrášľuje 33 reliéfnych plastík z dubového dreva, znázorňujúcich výjavy zo života sv. Františka z Assisi. Nad portálom kaplnky je druhý fragment reliéfu patriaci k dielu Rozlúčka s Ježiša so svojou matkou Máriou. Vytvorili ho v rokoch 1520 až 1530, avšak objavili ho už v roku 1944.

V parku uprostred sa vyníma monumentálna bronzová socha kniežaťa Pribinu. Hrdý nitriansky knieža sa pozerá na mesto z výšky vyše 6m. Meč v jeho rukách je symbolom moci a vlády nad najstarším štátom starých Slovienov.

Mestský palác (Nitrianska galéria) bola pôvodne neskorobaroková palácová stavba vznikla v r. 1777 ako dôstojné sídlo Nitrianskej župy a tiež v snahe ochrániť vstup do Horného mesta. Dnešnú podobu dostala počas rozsiahlej prestavby v r.1903-1908, kedy bola secesne upravená podľa projektu V. Cziglera. Budova je štvorkrídlová, na hlavnom priečelí trojpodlažná, rozšírená prístavbou s podjazdom, ktorá siaha až k Hornému Palánku /je pozostatkom protitureckého opevnenia/. Dnes v tejto budove sídli Nitrianska galéria, ktorá je odbornou kultúrnou inštitúciou. Jej poslaním je zhromažďovať, vedecky spracovávať, odborne spravovať, ochraňovať, využívať a prezentovať diela všetkých disciplín výtvarného umenia 20. a 21. storočia v okresoch Nitra, Topoľčany, Zlaté Moravce a Šaľa. Zberkový fond tvorí celkom približne 4 400 ks zberkových predmetov. V budove sú súčasťou významné reprezentačné priestory Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja a je tiež sídlom niekoľkých súkromných firiem.

Malou strmou uličkou na ľavej strane Farskej ulice sa dostaneme k nádhernému kláštornému komplexu Rehole piaristov, ktorý je nádherne večer osvietený spolu

s hradom. Kláštorový komplex s konviktom na vršku /sv. Ondreja Andrášku/ začali stavať v r. 1701. Celý komplex je situovaný hlavnou fasádou na východ, tvorí dominantu Dolného mesta a dotvára jedinečnú urbanistickú siluetu mesta Nitry. Budova kláštora je dvojposchodová, obdĺžnikového pôdorysu, delená vchodom. Architektúra budovy vytvára vo vnútri dvorný priestor obstaný zo všetkých strán.

Osobitnú pozornosť si zaslúži návršie Kalvária, ktoré sa vypína do výšky 213 m.n.m. na juhovýchodnom okraji Starého mesta. Už v 14. storočí na severnom svahu kopca stál gotický Kostol Nanebovzatia Panny Márie s piatimi oltármi, ktorý nepodliehal nitrianskej farnosti. Počas kuruckých vojen na konci 17. storočia utrpel veľké škody, ktoré si vyžiadali nákladné opravy. Za príspevia mecenáša Lukáša Brezoviča ku kostolu v roku 1723 pristavali kostolnú vežu a osadili do nej dva zvony. Tak vznikol dnešný Kostol Matky Božej. Nitrianska Kalvária je dodnes dôležitým pútnickým miestom.

Prvé nitrianske divadlo, Divadlo Andreja Bagara, bolo postavené v roku 1883 s kapacitou 360 miest. Deväť metrov široké javisko bolo osvetlené petrolejovými lampami. Nitra mala v tom čase asi deväť tisíc obyvateľov. Budova stála na ploche terajšieho divadla a slúžila nitrianskej verejnosti až do jej zničenia leteckou bombou v druhej svetovej vojne. V roku 1992 sa Divadlo Andreja Bagara presťahovalo zo svojej starej budovy a odvtedy pôsobí v jednej z najväčších a najmodernejších divadelných budov na Slovensku. Dva hracie priestory - Veľká sála s kapacitou 577 miest a Štúdio so 120 až 150 miestami variabilného usporiadania - sú predpokladom nerušeného chodu polyfunkčného divadelného stánku a vytvárajú ideálne podmienky na vznik, prezentáciu a percepciu moderného javiskového diela. Od roku 1992 je nitrianske divadlo každoročne v poslednom septembrovom týždni miestom konania Medzinárodného divadelného festivalu DIVADELNÁ NITRA. Zúčastňujú sa ho najvýznamnejšie súbory z celej Európy. Divadlo Andreja Bagara je jedným z hlavných spoluorganizátorov tohto festivalu. Zároveň sa na ňom pravidelne zúčastňuje vlastnou divadelnou produkciou. V budúcnosti chce divadlo nadväzovať na najsúčasnejšie a najprogressívnejšie smerovania európskeho divadla konca 20. storočia.

Agrokomplex - Výstavníctvo Nitra patrí rozlohou výstavného areálu jednoznačne k najväčším výstavným areálom v Slovenskej republike. Pre výstavnícku činnosť sa využíva 148,5 ha plochy. Organizácia bola založená v roku 1973, pričom pôvodné zameranie výstaviska bolo orientované na poľnohospodárstvo, ekológiu a krajinotvorbu.

Arborétum Mlyňany SAV sa nachádza na severnom okraji Podunajskej nížiny v údolí rieky Žitavy v okrese Zlaté Moravce. Bolo založené v roku 1892 s úmyslom

dokázat životaschopnosť vždyzelených drevín v našich podmienkach, introducovať a aklimatizovať nezvyčajné stromy a kríky. Zakladateľom arboréta bol Dr. Štefan Ambrózy-Migazzi. Táto osobitosť v našich klimatických a geografických podmienkach vzbudila veľký záujem u dendrológov, záhradníkov, ale aj milovníkov drevín. V arboréte sa už od jeho vzniku začali šľachtit' a selektovať dreviny, čím vznikli známe odrody a kultivary ako tuja mlyňanská (brožúra Arboréta Mlyňany SAV). Využíva sa tu medzimestská hromadná doprava alebo osobná, s dĺžkou trvania cesty od mesta Nitry cca 40 minút.

Pár kilometrov za Nitrou, v časti obce Beladice - Pustý Chotár nájdete neoklasicistický kaštieľ ponorený v rozľahlom tichom parku, v ktorom je inštalovaná výnimočná prírodná galéria Beladice. K rozmanitosti kultúrneho života v nitrianskom regióne v uplynulých rokoch prispieval i Medzinárodný keramický workshop. Začiatky tohto významného podujatia siahajú do roku 1999, kedy sa uskutočnil po prvýkrát. Do roku 2006 bolo zorganizovaných spolu 7 ročníkov, ktorých sa zúčastnilo takmer 50 umelcov z 20 krajín celého sveta. Workshopy sa každoročne konali v areáli Kaštieľa Pustý Chotár, kultúrnej pamiatky SR. Medzinárodné podujatia boli stretnutím tvorcov a ľudí, navzájom známych, ale aj neznámych, z rôznych kultúr, krajín, miest.

Apponyho múzeum v Oponiciach vzniklo v roku 1993 a mapuje stopy šľachtickej rodiny Apponyiovcov, ktorí najskôr bývali na tunajšom hrade a potom v kaštieli v obci. Zanechali množstvo významných sochárskych a umeleckých diel, z ktorých niektoré vystavuje práve tunajšie múzeum. Významnou a zachovalou zbierkou je Apponyiovská bibliotéka, ktorú návštevníci môžu vidieť počas prehliadok kaštieľa. Fondy múzea pozostávajú ešte z empírového dobového nábytku, loveckých trofejí, sakrálnych predmetov z tunajšieho kostola sv. Petra a Pavla a portrétov členov rodu. Na prízemí kaštieľa je umiestnená tematická výstava zachytávajúca letecké artefakty z konca druhej svetovej vojny a príbehy pádov amerických B-17, ktoré skončili svoju púť v tunajšom Tribečskom pohorí. V obci možno po dohovore so správcom múzea zhliadnuť rodinnú kryptu Apponyiovcov pod kostolom, kostol sv. Petra a Pavla, veľký kaštieľ, príp. výstup k rúcaninám Oponického hradu, ktorý je dominantou obce a tohto kraja.

4.2.2 Rekreačný cestovný ruch

Mestský park sa rozprestiera v severozápadnej časti mesta Starého mesta. Zaberá plochu 20 ha a skladá sa z troch častí. Najstaršia je najsevernejšia časť parku nazývaná Starý park Sihoť založená v polovici 19. storočia. Sieť vychádzkových chodníkov je usporiadaná do hviezdy rozbiehajúcej sa do ústrednej Žabej fontány. Je dielom nitrianskeho sochára J. Bartfaya. V strednej časti nazývanej Spojovací park sa nachádza letné kúpalisko. Ponad jeho bazény obklopené zeleňou je krásny výhľad na Nitriansky hrad.

Kúpalisko pozostáva z troch väčších bazénov a z dvoch menších. Poskytuje veľké množstvo občerstvenia v letnom období ako aj športových služieb (napr. plážový volejbal, futbal a pod.). Južná časť areálu sa nazýva Nový park. Jeho súčasťou sú dve jazerá – Veľká a Malá Hangócka, ktoré sú obľúbenými miestami rybárov. Jazerá spája malý potok premostený elegantným dreveným mostom. Súčasťou parku je spoločenský objekt Park kultúry a oddychu.

Termálne kúpalisko Poľný Kesov je obľúbeným a vyhľadávaným miestom pre ľudí z okolia Nitry a zároveň rekreačným strediskom nitrianskych futbalistov. Termálna voda pomáha pri liečení pohybového ústrojenstva a reumatizmu a využíva sa vo vonkajších bazénoch a taktiež v krytom bazéne penziónu s celoročnou prevádzkou. V areáli kúpaliska sú k dispozícii sauna, masáže, volejbalové a basketbalové ihriská, tenisové kurty, plochy na grilovanie. K areálu kúpaliska patrí aj lovný rybník, ktorý slúži hosťom kúpaliska. Využíva sa tu medzimestská hromadná doprava alebo osobná, s dĺžkou trvania cesty od mesta Nitry cca 30 minút.

Jelenec leží 15 km od Nitry a ľudia ho navštevujú ako rekreačné stredisko. Leží v nadmorskej výške 192 m a nachádza sa tu 180 súkromných chát a 25 podnikových chát. Väčšina zariadení sa v súčasnosti rekonštruuje. Krajinné prostredie poskytuje výborné rekreačné možnosti hlavne v nadväznosti na tunajší horský terén, na zrúcaninu hradu a dve jazerá.

Zrúcanina hradu Gýmeš sa nachádza na strmom kremencovom kopci Dúň 514 m na južnom svahu pohoria Trábeč, zhruba 5 km na sever od obce Jelenec. Hrad pochádza z druhej polovice 13. storočia a je výraznou dominantou širokého okolia. Až v polovici 19. storočia panstvo Forgáčovcov hrad definitívne opustilo a tým sa hrad začal rozpadávať. Využíva sa tu medzimestská hromadná doprava alebo osobná, s dĺžkou trvania cesty od mesta Nitry cca 20 minút.

4.2.3 Športovo-turistický cestovný ruch

Najvyhľadávanejšou destináciou športovo-turistického cestovného ruchu v Nitre a okolí patrí nesporne vrch Zobor s pred vrcholom Pyramída (553 m), ktorá poskytuje panoramatický pohľad na Nitru a široké okolie. Sedačková lanovka na Zobor nie je už niekoľko rokov v prevádzke, avšak vrch dominujúci okolitému kraju je ľahko dostupný aj pešo, od liečebného ústavu. Dĺžka trvania trasy je cca 45 minút k Pyramíde. Turisti majú možnosť navštíviť aj Národnú prírodnú rezerváciu Zoborská lesostep a Lupku, ktorých biotu a ochranu prírody som opisovala v prírodných pomeroch. Náročnosť túry je stredná s dobrou orientáciou na turistických značkovaných chodníkoch. V prvej časti výstupu na Pyramídu a Zobor je stále stúpanie, v ďalšej časti trasy len klesanie. Túra je vyhľadávaná najmä pre široké a jedinečné výhľady na mesto, ktoré sú mimoriadnym zážitkom v každom ročnom období a dokonca aj po zotmení, keď mesto svieti tisíckami drobných svetiel.

Vrch Žibrica je najvyšším vrchom regiónu (617 m). Zo zalesneného vrcholu, ktorý tvarom pripomína klobúk bez strechy, je veľmi obmedzený výhľad na Zobor. Nádherné lúky s bohatou vápnomilnou kvetenou sú súčasťou prírodnej rezervácie Žibrica. Od Nitry sa dá dostať k danej lokalite mestskou hromadnou dopravou linkou 27 do obci Štitáre alebo priamo z vrchu Zobor pokračovať pešo po turistických chodníkoch smerom na Žibricu. Dĺžka túry sa tak predĺži na cca 90 minút. Stredne náročná túra pre turistov platí s vyhovujúcim výstrojom. Výstup na Žibricu je namáhavý hlavne v záverečnej časti pod vrcholom a pri zostupe Pod Dlhou skalou. Prevažná časť trasy vedie listnatým lesom, len pod vrcholom Žibrice sú lúky so zriedkavou flórou a faunou chránené v prírodnej rezervácii.

4.2.4 Vidiecky cestovný ruch

Zámok Topoľčianky je jedným z najpopulárnejších miest Nitrianskeho regiónu. Na mieste terajšieho zámku bol pôvodne postavený kamenný dom, ktorý bol prestavovaný a dostavovaný podľa ľubovôle jednotlivých majiteľov, až získal dnešnú podobu. Posledným majiteľom kaštieľa veľkostatku bola rodina Habsburgových. V r. 1918 po vzniku ČSR sa majiteľom kaštieľa a veľkostatku stáva československý štát. V r. 1921 z horských častí veľkostatku vznikajú štátne lesy a z polí a chovu koní vzniká Štátny žrebčín. V roku 1923 si prvý prezident Československej republiky T. G. Masaryk v Topoľčiankach zriaďuje

letné sídlo, ktorému účelu Zámok a Topoľčianky slúžili až do roku 1951. Od tej doby zámok slúži pre rekreačné účely.

Topoľčianky sú v súčasnej dobe známe ako centrum turistického a cestovného ruchu. Tento štatút im bol udelený v r. 1992. Medzi najnavštevovanejšie objekty patrí v Topoľčiankach klasicisticko-renesančný kaštieľ, ktorý bol v r. 1970 vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Kaštieľ sa nachádza v parku, ktorý svojim dendrologickým, krajinským a architektonickým významom patrí k najhodnotnejším na Slovensku.

V Topoľčiankach sídlia aj mnohé významné podniky a organizácie. Národný žrebčín, ktorý svojim významom patrí na prvé miesto v histórii chovu a šľachtienia ušľachtilých plemien koní na Slovensku. Chovajú sa tu plemená koní - arab, lipicán, hucul a športové teplokrvné kone. Podnik vytvára podmienky pre záujemcov o jazdu na koni, vozenie kočom a je spolu so Štátnym závodiskom Bratislava š.p. spoluorganizátorom troch až štyroch dostihových dní v roku, ako aj mnohých parkúrových, voltýžnych a vozotajských súťaží.

Zubria zvernica v Topoľčiankach bola založená v roku 1958. Jej poslaním bolo prispieť k záchrane Zubra hôrneho pred vyhynutím, pretože v čase jej vzniku žilo na celom svete iba 150 jedincov tohto druhu. Zubria zvernica má výmeru 140 ha, z toho vlastné chovateľské jadro má výmeru 27 ha, zostávajúcu časť zvernice zaberá ochranné pásmo. Využíva sa tu medzimestská hromadná doprava alebo osobná, s dĺžkou trvania cesty od mesta Nitra cca 45 minút.

Ranč Nové Sedlo sa nachádza neďaleko obce Cabaj-Čápor v smere na obec Svätoplukovo v tichej lokalite pri rybníku časť Fízeš na rozlohe 4,2 ha. Základný kameň bol založený v roku 2002 a ranč bol otvorený v roku 2004. Priestory boli projektované tak, aby slúžili pre oddych a zábavu širokej verejnosti a milovníkov koní, pričom krásna príroda v jeho okolí ponúka bohaté možnosti na relax. Do daného objektu sa dá pricestovať medzimestskou hromadnou dopravou alebo automobilovou dopravou, ktorá trvá od mesta Nitra cca. 25 minút. Ranč ponúka jazdeckú školu pre začiatočníkov, pokročilých a deti, ustajnenie koní, agroturistiku a pod. Využíva sa tu medzimestská hromadná doprava alebo osobná, s dĺžkou trvania cesty od mesta Nitra cca 30 minút.

4.2.5 Nákupný cestovný ruch (shopping)

CENTRO NITRA sa nachádza v bezprostrednej blízkosti samotného centra mesta, na ploche bývalého parkoviska Výstaviska Agrokomplex. Lokalita obchodného centra je

ohraničená hlavnou triedou Andreja Hlinku, ulicami Akademická a Výstavná. CENTRO NITRA je k dispozícii cca 600 parkovacích miest na strešnom parkovisku, ďalších 400 pribudne po dokončení II. etapy, ktorá sa plánuje stavebne dokončiť na jar 2009. Nájdete tu viac ako 60 obchodných jednotiek (obchody, banky, mobilní operátori, čistiareň, kvetinárstvo, kaderníctvo...) 2 kaviarne, hypermarket. Na ploche 3 500m² zákazníci nájdu okolo 16 000 tovarových položiek, približne 70% z nich od domácich producentov ponúka prvýkrát koncepciu fast foodu so sedením priamo v priestore predajne, podobne ako v ostatných prevádzkach aj ďalšie služby, napr. vinotéka, automat na nealkoholické nápoje, detský kútik a vlastné pekárenské výrobky.

Zábavno-obchodné centrum MAX na Chrenovskej ulici v Nitre na ploche 17 000 m² ponúka návštevníkom viac ako 100 obchodných prevádzok, hypermarket, reštauráciu, stánky rýchleho občerstvenia, kaviarne, multikino a dokonca aj kasíno. Jednoduchá dostupnosť MHD linkami 6, 14, 15, 32 alebo autom z hlavnej komunikácie, pohodlné parkovanie na parkovisku s 350. miestami a komplexné služby pod jednou strechou predurčujú zábavno-obchodné centrum MAX v Nitre na ideálne miesto pre nákup, oddych a zábavu.

Nová obchodná Galéria MLYNY modernizuje užšie centrum Nitry. Situovaná je na križovatke Štefánikovej triedy a Štúrovej ulice. Tri nadzemné podlažia sú riešené veľkoryso. Plocha na prenájom má 25 000 m². V centre mesta tak pribudli nové parkovacie miesta. V podzemnom podlaží, na medzi podlažiach a na streche ponúkajú Mlyny zákazníkovi takmer 1300 miest na parkovanie. Dvojmiliardová investícia do moderného objektu priniesla vyše 600 pracovných príležitostí. Služby v oblasti zábavy, obchodu, kultúry a športu tak v Nitre dostali novú dimenziu.

4.3 Špecifiká cestovného ruchu v Nitrianskom regióne

Nitriansky región má svoje špecifiká a výnimočnosti, ktorými sa môže popýšiť v celej republike ale i v zahraničí. Turisti ho navštevujú hlavne kvôli jeho dlhej a bohatej histórii, ktorou sa nemôže pochváliť žiadny iný región Slovenskej republiky. Nedajú sa nespomenúť ani svetoznáme termálne pramene, kvalitné víno či výstavisko Agrokomplex.

4.3.1 Existencia využiteľných zdrojov geotermálnych vôd

Cestovný ruch regiónu sa viaže najmä na lokality s termálnymi prameňmi, kde vyrástli rekreačno-turistické strediská. Minerálne vody v okolí Levíc ako Santovka a Slatina sa plnia do fliaš a sú veľmi obľúbené.

Termálne kúpalisko Poľný Kesov - Thermal Emília patrí medzi najvýznamnejšie termálne kúpaliská v Nitrianskom regióne. Nachádza v obci Poľný Kesov, ktorá leží medzi Novými Zámkami a Nitrou, 15 km od Nitry. V areáli sú tri bazény s teplotou 26 - 33 °C.

Nemenej významným termálnym kúpaliskom v Nitrianskom regióne je Santovka, ktorá disponuje výnimočnou termálnou vodou. Táto termálna voda charakterizovaná ako voda silne mineralizovaná, uhličitá, sulfátová, so zvýšeným obsahom fluóru, slabo kyslá, hypotonická a spĺňa požadované mikrobiologické, biologické a bakteriologické hodnoty. Výnimočnou ju robí jej biologická aktivita a prenikanie prírodných minerálnych látok pokožkou priamo do ľudského tela, pričom pomáha zmierňovať prejavy chorôb. Počas letných mesiacov sú v prevádzke vonkajšie letné bazény, ktoré sú napúšťané termálnou vodou. V pravidelných intervaloch je vymieňaná, čím je vždy zaručená jej čerstvosť a čistota.

4.3.2 Kongresový a veľtržný cestovný ruch

Veľtržný turizmus lokalizovaný v Nitre a jeho história sú úzko späté s existenciou dnešnej Slovenskej poľnohospodárskej univerzity. Práve táto forma cestovného ruchu je jedným z imidžotvorných prvkov mesta i celého regiónu. Pre vystavovateľov je k dispozícii komplexná infraštruktúra (výstavný areál je svojou plochou najväčší na Slovensku, k dispozícii sú aj ubytovacie kapacity i možnosti aktívneho prežitia voľného času). Je však potrebné viac investovať do rekonštrukcie a údržby areálu výstaviska, ako aj prehodnotiť marketing najmä (doteraz) nosnej výstavy - poľnohospodárskej výstavy Agrokomplex.

Agrokomplex Nitra je organizátor veľtrhov a výstav s 36 ročnou tradíciou, člen Únie medzinárodných veľtrhov UFI, CENTREX, EUMABOIS. V roku 2009 vystavovalo na 36 veľtrhoch a výstavách v Nitre 2 770 vystavovateľov, 623 vystavovateľov pochádzalo zo zahraničia. Vystavovatelia si prenajali celkovú čistú výstavnú plochu 123 529 m². Najdôležitejšie nitrianske výstavy a veľtrhy navštívilo 390 602 návštevníkov, 10 163 návštevníkov pochádzalo zo zahraničia. Medzi najpopulárnejšie výstavy a veľtrhy

patrí Medzinárodný poľnohospodársky a potravinársky veľtrh AGROKOMPLEX, Medzinárodný veľtrh nábytku a bytových doplnkov, Medzinárodný veľtrh ALIMENTA-GASTRA, Medzinárodný strojársky veľtrh a AUTOSALÓN, ktorý je v r. 1998 zaradený medzi 17 najprestížnejších autosalónov vo svete. Popri týchto výstavách si čoraz väčšie uznanie získava aj Medzinárodná výstava techniky a technológií ochrany a tvorby životného prostredia ENVIRO NITRA. Hlavným cieľom výstavy je poskytnúť čo najširší pohľad na to, ako sa čoraz prísnejšia environmentálna legislatíva a medzinárodné konvencie, ktorých cieľom je zabrzdiť rozširovanie globálnych ekologických problémov, premietajú do praxe a do výrobných programov podnikateľských subjektov.

Na veľtržné podujatia bezprostredne nadväzujú aj kongresové akcie, pre ktoré má Nitra tiež veľmi dobrú infraštruktúru. Okrem krajskej metropoly sa táto forma realizuje aj v pokojnom prostredí vidieka, kde kongresovým centrom sa stala aj obec Mojmírovce, resp. potenciál pre realizovanie akcií tohto druhu je napr. aj v Beladiciach, Belej. Uvedené obce disponujú renovovanými kaštieľmi s adekvátnymi ubytovacími priestormi.

4.3.3 Nitrianska vinohradnícka oblasť a Nitrianska vínna cesta

Nitriansky región patrí k najstarším oblastiam Slovenska, kde sa začalo pestovať hrozno. Umožnili to vhodné prírodné podmienky, ale najmä civilizačný dotyk s Rímskou ríšou. Vplyv rímskej kultúry a s ním aj konzumácia vína sa začali šíriť aj cez hranice a skúsenosti s pestovaním hrozna si tak začali osvojovať Kelti i Germáni obývajúci dnešné juhozápadné Slovensko. V období 3. až 4. storočia sa tak vďaka Rimanom v Nitrianskom regióne rozšírilo pestovanie prvých ušľachtilých odrôd viniča.

Nitrianska vinohradnícka oblasť sa nachádza v severnej časti Nitrianskeho kraja a v malej časti Trnavského kraja. Zo všetkých vinohradníckych oblastí Slovenska sa vyznačuje snáď najrôznorodjšími prírodnými podmienkami.

Vinohrady sú vysadené na svahoch Považského Inovca, Tribeča a tiež na sprašových pahorkatinách Podunajskej nížiny. Celková výmera oficiálne zaregistrovaných vinohradov je 3 903 ha. História vinárstva siaha v tejto oblasti hlboko do minulosti, z oblasti Nitry sa zachovali najstaršie historické dôkazy o existencii vinohradníctva a vinárstva na Slovensku. Jedná sa o tri staroslovienske modlitby pochádzajúce z obdobia Veľkej Moravy. Predpokladá sa, že základy vinohradníctva v tejto oblasti položili benediktínski mnísi zoborského kláštora v 9. storočí. Chýr o tunajšom víne sa začal šíriť po Európe v 18. a najmä v 19. storočí, kedy mešťania mesta Nitra predávajú víno aj do

okolitých krajín. Na pestrosť tu produkovaných odrôd výrazne vplyvajú jednak pôdne pomery, ako aj klíma.

Pôdy na svahoch majú často vysokú skeletnosť, čo však nie je prekážkou. V rámci veľmi teplého a veľmi suchého nížinného klimatického regiónu, sa vyskytujú veľmi pestré mikroklimatické pomery, ktoré zapríčiňujú tunajšia heterogenita reliéfu krajiny.

Geografická poloha a vyhovujúce zloženie pôd pohoria Tribeč a juhovýchodných svahov Považského Inovca vytvárajú výborné predpoklady k produkcii bohatých, odrodovo charakteristických a kvalitných vín. Víno pochádzajúce z tejto oblasti sa vyznačuje svojou autenticitou a vďaka špičkovým výrobcam dosahuje tiež vysokú kvalitu.

Centrami vinárstva, s podnikmi vyrábajúcimi vína, sú mestá Vráble (Vinárstvo Vinanza, s. r. o.), Sereď (Hubert J.E., s. r. o.), Nitra (Vino Nitra, spol. s.r.o) a Topoľčianky (Vinárske závody Topoľčianky, s. r. o.). Nitrianska vinohradnícka oblasť sa rozčleňuje na 9 vinohradníckych rajónov, do ktorých patrí 158 vinohradníckych obcí.

Nitrianska vínna cesta vznikla z iniciatívy Regionálneho združenia Váh - Dunaj - Ipeľ s cieľom podporovať vinohradnícke tradície a výrobu vína v Nitrianskom regióne. Od svojho začiatku sa orientovala na menších a stredných vinárov, ktorí nemali dostatok voľných zdrojov na to, aby sa sami presadili na trhu a dostali do povedomia verejnosti. Rovnako od začiatku sa Nitrianska vínna cesta (NVC) snažila napomáhať k tomu, aby sa vinohradníctvo a víno stávalo súčasťou vidieckeho cestovného ruchu. V dobe svojho vzniku NVC združovala 19 obcí z Nitrianskej, Komárňanskej a Štúrovskej oblasti a to z okolia Nitry - Štitáre, Kolíňany, Pohranice, Dolné Obdokovce, Klasov, Čechynce, Branč, z okolia Komárna - Svätý Peter, Chotín, Iža, Virt, Radvaň nad Dunajom, Moča, Bátorove Kosihy a z okolia Štúrova - Kravany nad Dunajom, Mužla, Kamenný most, Kamenín, Bíňa. V súčasnosti NVC zastrešuje vinárov z územia takmer celého Nitrianskeho samosprávneho kraja.

4.4 Mesto Nitra

Mesto Nitra je súčasťou Nitrianskeho regiónu, zaradeného medzi regióny s nadregionálnym významom (III. kategória zo štvorčlennej stupnice) s dlhodobou perspektívou stať sa národne významným regiónom (II. kategória). Samotná Nitra sa v zmysle dokumentu radí medzi významné lokality mestského typu.

Nitra so svojou rozlohou 108 km² a počtom obyvateľov 82 661 (k 1.1. 2010) je v súčasnosti piatym najväčším mestom na Slovensku. Starobylá Nitra nie je len najstarším

mestom na Slovensku, ale aj významným hospodárskym centrom západného Slovenska, sídlom dvoch univerzít a strediskom poľnohospodárskeho školstva a výskumu.

Nitra leží na území rozprestierajúcom sa medzi masívom Zobora (587 m) a vrchmi (Kalvária 215 m, Šibeničný vrch 218,5 m), ktoré možno považovať za časť Tribečského pohoria oddeleného riekou Nitrou od hlavného masívu. Kataster mesta meria 4083 ha, z toho zastavaná plocha 194 ha. Nadmorská výška sa pohybuje od 138 do 587 metrov nad morom.

Je moderným mestom s bohatým kultúrnym (Divadelná Nitra, Nitrianska hudobná jar, celoslovenské dožinkové slávnosti) a obchodným životom. V krajskom meste Nitra majú svoje sídlo viaceré inštitúcie celoslovenského významu, ktoré plnia mimoriadne významné poslanie v kultúrnom a spoločenskom živote mesta, regiónu i celej Slovenskej republiky, napr. Archeologický ústav SAV v Nitre, Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu v Nitre (medzinárodný filmový festival AGROFILM, pravidelné výstavy umenia), Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre a Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre so skanzenom.

Cestovný ruch sa viaže najmä na lokality s termálnymi prameňmi, kde vyrástli rekreačno-turistické strediská (Komárno, Patince, Štúrovo). Minerálne vody v okrese Levíc ako Santovka a Slatina sa plnia do fliaš a sú veľmi obľúbené na celom Slovensku.

Mesto Nitra je dôležitým regionálnym dopravným uzlom a križovatkou komunikácií regionálneho a nadregionálneho charakteru. Cez mesto prechádza dopravná trasa, v súčasnosti už európskeho významu E 571 (I/51 a I/65) Bratislava – Nitra – Zvolen, ktorá má ako budúca diaľnica D-65 všetky známky rozhodujúcej a strategickej cestnej komunikácie Slovenskej republiky. Okrem toho je mesto dôležitým dopravným cieľom, kvôli sídlu štátnej exekutívy, úradov, školstva a hospodárskej infraštruktúry.

K najvyťaženejším mestským komunikáciám so stretom cieľovej a tranzitnej dopravy patrí Chrenovská cesta a Zlatomoravecká cesta. K stredne zaťaženým cestám s kumuláciou tranzitu a ostatnej dopravy patrí Levická cesta, Novozámocká cesta, Cabajská cesta, na ktorých nad tranzitom zväčša prevládajú zdrojová, cieľová a miestna doprava. K najviac zaťaženým mestským komunikáciám s malým podielom tranzitu patrí Trieda A. Hlinku a časť Štúrovej ulice (medzi križovatkami Chrenovská a Tesco), Štefánikova trieda (medzi križovatkami Tesco a Cabajská) a Napervillská ulica.

V železničnej doprave je mestom trasovaná dôležitá trať celoštátneho významu trať č.141 Leopoldov – Nitra – Kozárovce a územím mesta Nitry sa predpokladá budúce možné

trasovanie vysokorýchlostnej železničnej trate. Vo vodnej doprave sa nepredpokladá využitie vodného toku rieky Nitra na hospodárske využitie. V leteckej doprave sa ráta s podstatne vyšším využívaním miestneho letiska v Janíkovciach pre potreby osobnej leteckej dopravy celého Nitrianskeho kraja.

Záverom možno konštatovať, že Nitriansky región má mimoriadne dobré predpoklady pre ďalší rozvoj kultúry a kultúrnosti na svojom území. Disponuje výnimočným kultúrno-historickým potenciálom európskeho významu s veľkým množstvom kultúrnych a historických pamiatok, rozvinutou sieťou odborných kultúrnych inštitúcií, ako aj bohatstvom originálnych ľudových tradícií a zvykov.

4.4.1 Kultúrne akcie organizované mestom

Z hľadiska atraktívnosti je Nitriansky región často vyhľadávanou lokalitou medzi účastníkmi cestovného ruchu, ktorá sa vyznačuje veľkou návštevnosťou a vhodnými podmienkami pre rozvoj cestovného ruchu. Dnešná Nitra sa prezentuje ako moderné mesto mladých, ako sídlo vedy a vzdelávania a ako kultúrno-spoločenské, športové a obchodné centrum.

K najvýznamnejším kultúrnym podujatiam mesta možno zaradiť:

- *Nitra – moje mesto* – súťaž pre deti a mládež základných a stredných škôl z oblasti histórie a súčasnosti mesta (organizátor Centrum voľného času Domino);
- *Nitrianska lutna* – hudobno-interpretačná súťaž v sólovej hre na klavíri a v sólovej hre na akordeóne (organizátor Základná umelecká škola Jozefa Rosinského);
- *Musica sacra* – medzinárodný festival sakrálnej hudby;
- *Nitrianske kultúrne leto* – letná prehliadka umenia;
- *Dni Nitranov* – tradičné mestské slávnosti spojené so slávnostnou Cyrilometodskou akadémiou, stretnutím významných rodákov a Nitrianskym jarmokom;
- *Akademická Nitra* – medzinárodný folklórny festival akademických súborov (organizátor SPU);
- *Detská folklórna Nitra* – medzinárodné dni tradičnej a ľudovej kultúry krajín V4 a prehliadka detských folklórnych súborov národnostných menšín žijúcich na Slovensku (organizátor Detský folklórny súbor Nitranček);
- *Dni európskeho kultúrneho dedičstva*;
- *Pribinove slávnosti* – národné oslavy pri príležitosti vysvätenia prvého kresťanského chrámu v Nitre;

- *Nitrianske fašiangy* – zábavný fašiangový sprievod a jarmok s ponukou tradičných pochúťok a ľudovo-umeleckých výrobkov;
- *Deň otvorených dverí v Kňazskom seminári sv. Gorazda* – príležitosť pre širokú verejnosť navštíviť priestory, kde prebieha formačná a odborná príprava budúcich kňazov, sv. omša celebrowaná otcom kardinálom;
- *Palánok* – prehliadka záujmovo-umeleckej a profesionálnej tvorivosti, voľný trh predaja s umením, ľudovými a umelecko-remeselníckymi výrobkami;
- *Divadelná Nitra* – medzinárodný divadelný festival, výberová nesúťažná prehliadka európskych divadelných kultúr.

4.4.2 Nitriansky informačný systém

Nitriansky informačný systém vznikol v roku 1993. Je rozpočtovou organizáciou a samostatným oddelením Mestského úradu v Nitre. NISYS je členom Asociácie informačných centier Slovenska /AICES/ so sídlom v Liptovskom Mikuláši. Viacročné členstvo v AICES umožňuje nadviazať kontakty na úrovni ministerstiev, zastupiteľských úradov, ambasád, TASR, leteckých spoločností a masmédií, ktorým poskytuje a spracováva informácie o živote mesta a regiónu.

Nitriansky informačný systém NISYS sa delí svojou činnosťou na mestské informačné stredisko a turistickú informačnú kanceláriu. Mestské informačné stredisko poskytuje kompletne informácie o meste, vrátane podrobnej databázy podnikateľských subjektov a organizácií pôsobiacich na území Nitry. Turistická informačná kancelária poskytuje regionálne informácie z oblasti cestovného ruchu s prepojením na celé Slovensko. Informácie poskytuje prostredníctvom infotelu, faxom, elektronickou poštou alebo priamo na prevádzke.

NISYS zabezpečuje aj sprievodcovský servis, faxovú a kopírovaciu službu a lepenie plagátov na mestských informačných tabulách. Špecializuje sa na predaj publikácií a propagačných materiálov o Nitre a Slovensku, máp, pohľadníc a darčkových predmetov.

4.5 Ubytovacie a stravovacie zariadenia v Nitre a okolí

Stravovacie zariadenia zabezpečujú pre účastníkov cestovného ruchu základné a doplnkové stravovanie. Okrem tejto hlavnej úlohy, plnia zábavné a ďalšie spoločenské funkcie. Ich delenie podľa charakteru stravovacích služieb (napr. reštaurácia, kaviarne,

hostinec, jedálne so samoobsluhou, bufet), kvality poskytovaných stravovacích služieb a komplexnosti poskytovaných stravovacích služieb potvrdzuje široké možnosti uspokojovania potrieb účastníkov cestovného ruchu. Množstvo reštaurácií a kaviarní vzhľadom na počet obyvateľov v meste je uspokojujúci, ale nie dostatočný. Kvalitou sú na dobrej úrovni, nakoľko sa dá vybrať z rôznych kuchýň, najnavštevovanejšou je talianska kuchyňa.

Vybrané najatraktívnejšie a najpopulárnejšie stravovacie zariadenia v Nitre a okolí:

- Pizzeria Restaurant Toscana
- Irish Times Pub
- Reštaurácia Paladium
- Penzión Hoffer
- Penzión Fortuna
- Patriot

V meste ale aj v jeho okolí je možné nájsť širokú škálu zariadení poskytujúcich ubytovanie. Najväčšiu časť predstavujú hotely, ktoré sú vhodné hlavne pre biznis klientov a náročnejších hostí a ponúkajú luxus a komplexné hotelové služby. Kvalitné ubytovanie v Nitre zabezpečuje aj množstvo penziónov s príjemnou atmosférou. Ak sa chystáte navštíviť výstavisko Agrokompex, rezerváciu si môžete vykonať v zariadeniach v jeho okolí, ktoré zvyknú mať v čase výstavy svoje ubytovacie kapacity plne obsadené, preto sa odporúča si rezervovať ubytovanie vopred.

Vybrané najatraktívnejšie hotely a penzióny v Nitre a okolí:

- Hotel Alexander´s*****
- Hotel Atrium***
- Hotel Zlatý kľúčik*****
- Hotel Capital*****
- Hotel River*****
- Kaštieľ Mojmirovce
- Penzión u Krba***

4.5.1 Kapacity a výkony ubytovacích zariadení cestovného ruchu v Nitre a okolí podľa druhu zariadení za rok 2010

Ku koncu decembra 2010 poskytovalo ubytovacie služby 270 ubytovacích zariadení. Z hľadiska štruktúry zariadení 238 bolo hromadných ubytovacích zariadení a 32 prevádzkovateľov poskytovalo ubytovanie v súkromí. Podľa kategorizácie z hromadných ubytovacích zariadení 136 bolo hotelov, motelov, botelov a penziónov, 53 bolo zariadení ostatného hromadného ubytovania, 32 turistických ubytovní a 11 chatových osád. K dispozícii bolo 4 321 izieb s 11 396 lôžkami, z toho 8,1 % tvorili príležitostné lôžka. Ubytovacie zariadenia mali 3 746 miest na voľnej ploche.

Počas roka 2010 zariadenia cestovného ruchu ubytovali 235 037 návštevníkov, z toho 38 % bolo zahraničných. Podľa krajiny trvalého pobytu najviac cudzincov tvorili občania Českej republiky (20,2 % z celkového počtu návštevníkov) a Nemecka (3,4 %). Návštevníci z Poľska mali zastúpenie 2,2 % a Maďarska 2,1 %. Priemerný počet prenocovaní na jedného návštevníka dosiahol 2,9 noci, pričom zahraniční návštevníci prenovali 3,3 noci a domáci návštevníci 2,7 noci.

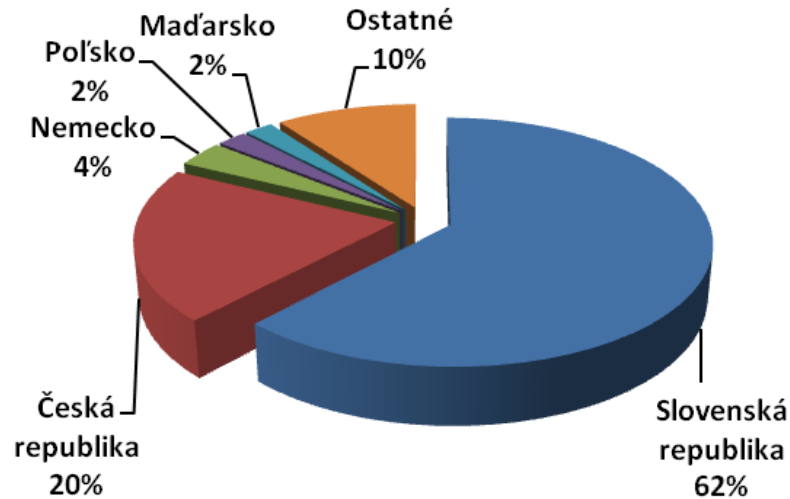
Celkové tržby za ubytovanie dosiahli 14,5 mil. Eur. Priemerná cena za ubytovanie spolu vrátane DPH bola 21 Eur, ktorú návštevník zaplatil za jedno lôžko a noc. Domáci návštevník zaplatil 17,62 Eur a zahraničný 25,63 Eur. Čisté využitie lôžkovej kapacity ubytovacích zariadení v kraji vypočítané z počtu stálych lôžok dosiahlo 21,3 %.

Podľa kategórie zariadení najviac boli využité chatové osady na 37,6 % a turistické ubytovne na 26,8 %. Nasledovali hotely (motely, botely) a penzióny na 21,6 %, z toho hotely (motely) **** na 28,3 %, hotely (motely) *** na 27,9 %, hotely (motely) ** na 19,7 %, a hotely (motely) * na 10,3 %. Ubytovanie v súkromí bolo využité na 15,1 %.

Na celkovom počte ubytovacích zariadení v SR sa zariadenia v kraji podieľali 8,6 %, počet návštevníkov, ktorých ubytovali tvoril 6,9 % z celkového počtu návštevníkov SR. Priemerná cena za ubytovanie v kraji (21 Eur) bola nižšia o 1,76 Eur ako je priemer za SR.

Graf č.1:

Podiel návštevníkov v ubytovacích zariadeniach podľa krajiny trvalého pobytu za rok 2010

Zdroj: Štatistický úrad SR

Z grafu č. 1 je viditeľne zrejme, že najväčší podiel návštevníkov v ubytovacích zariadeniach za rok 2010 pochádza zo Slovenskej republiky. Na druhom mieste je zastúpená Česká republika, s 10% figurujú na treťom mieste ostatné krajiny. Nemecko má 4% zastúpenie, Maďarsko a Poľsko majú 2% zastúpenie.

4.6 SWOT analýza cestovného ruchu v Nitrianskom regióne

SWOT analýza predstavuje jednu z najdôležitejších a najpotrebnejších metód pri v procese plánovania regionálneho rozvoja. Podáva objektívny pohľad na silné a slabé stránky územia, pričom hľadá príležitosti ako využiť silné stránky na vytvorenie a uplatnenie opatrení, ktoré by eliminovali slabé stránky územia. Prostredníctvom SWOT analýzy vieme stanoviť ďalšie smerovanie regionálneho rozvoja tak, aby bol prospešný nielen pre obyvateľov Nitrianskeho regiónu ale aby zachovával princípy trvalo udržateľného rozvoja.

Silné stránky

- veľké množstvo významných kultúrno-historických pamiatok,
- vysokoškolské a výskumné centrum v meste Nitra,
- dostatočný priestorový potenciál pre rozvoj,
- výhodná geografická poloha v Európe a na Slovensku na významných dopravných ťahoch,
- rozvinuté a pomerne zachovalé vidiecke osídlenie,
- potenciál využiteľných vodných tokov,
- dominantné postavenie regiónu z hľadiska zásobovania energiou v SR,
- možnosti cezhraničného rozvoja turistického ruchu v regióne,
- medzinárodný rozmer veľtržného a kongresového cestovného ruchu v krajskom meste,
- existencia využiteľných zdrojov geotermálnych vôd.

Slabé stránky

- chýba ucelená koncepcia cestovného ruchu,
- mesto Nitra nie je napojené na regionálne turisticko-poznávacie a cykloturistické trasy,
- chýba komplexná reprezentatívna expozícia dejín mesta Nitra (od najstarších čias po súčasnosť),
- nefunkčná lanovka na Zobor,
- v múzeách chýbajú sprievodcovia a popisy exponátov v cudzích jazykoch
- nedostatočné železničné spojenie Nitra-Bratislava,
- nedostatočné využívanie alternatívnych zdrojov energie,
- nedostatočné využívanie potenciálu vidieckeho CR a agroturistiky, veľké zdroje plošného znečistenia.

Príležitosti

- rozvoj cestovného ruchu, vidieckej turistiky, agroturistiky a kongresovej turistiky,
- možnosti cezhraničnej spolupráce,

- viesť dialóg s predstaviteľmi cirkvi o sprístupnení katedrály, diecéznej knižnice a iných cirkevných priestorov pre verejnosť skvalitniť edukáciu ľudských zdrojov pre cestovný ruch,
- priestorové a infraštrukturálne možnosti pre budovanie a rozvoj priemyselných parkov,
- zapojenie sa do medzinárodnej spolupráce a partnerských sietí,
- nárast významu regiónu pre medzinárodnú dopravu,
- prerastanie nitrianskej aglomerácie s bratislavsko-trnavskou v jeden celok,
- blízkosť aglomerácií európskeho významu – Viedenskej a Budapeštianskej,
- zlepšenie dopravnej dostupnosti regiónu budovaním dopravného koridoru sever-juh a západ-východ,
- dôsledné využívanie geotermálnej energie vybudovaním termálnych kúpalísk s relaxačno-rehabilitačnými službami.

Ohrozenia

- spájanie imidžu mesta s málo progresívnymi odvetvami
- preferovanie krátkodobých pobytov návštevníkov,
- rýchle zvyšovanie nákladov na prepravu osôb a tovaru v dôsledku rastu cien pohonných hmôt
- stagnácia v zavádzaní moderných technológií,
- zaostávanie výstavby a modernizácie hlavných cestných a železničných sietí,
- vysoké finančné zaťaženie malých a stredných podnikov,
- nedostatočná výstavba nadregionálnej infraštruktúry,
- nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu infraštrukturálnych projektov.

4.7 Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Nitrianskom regióne

Nitriansky región patrí nesporne medzi najpríťažlivejšie regióny v celej Slovenskej republike. Disponuje veľkým potenciálom v oblasti cestovného ruchu, ktorý by mal neustále rozvíjať, pripravovať nové stratégie, inovovať produkty a venovať sa hlavne propagácii územia. Základnou strategickou víziou rozvoja cestovného ruchu v Nitre je

maximálne využiť všetky predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu a vytvoriť podmienky pre komplexnú atraktívnu ponuku cestovného ruchu.

Pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu je potrebné vytvoriť podmienky pre vstup slovenských i zahraničných investorov a pre ďalší rozvoj malých a stredných podnikateľov v cestovnom ruchu.

4.7.1 Propagácia a rozvoj cestovného ruchu

Mesto Nitra získalo nenávratný finančný príspevok z Regionálneho operačného programu v rámci opatrenia 3.2 Podpora a rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu vo výške 180.500 eur. Jeho hlavným cieľom je posilnenie kultúrneho potenciálu nitrianskeho regiónu a rozvoja cestovného ruchu neinvestičnými aktivitami. Využívanie príspevku je podmienené vytváraním partnerstva so subjektmi cestovného ruchu.

Mesto Nitra tak v najbližších troch rokoch môže čerpať spomínané prostriedky na propagačné materiály a publikáciu o meste, prezentačné DVD, na úpravu internetových portálov so zreteľom na hendikepovaných turistov či strategický rozvojový dokument – koncepciu rozvoja cestovného ruchu, ktorý Nitra nepochybne potrebuje. V rámci tej istej výzvy získal dotáciu 190.000 eur aj Nitriansky samosprávny kraj na propagáciu a marketing cestovného ruchu regiónu. Spojenie síl a aktivít je predzvesťou väčšieho prílevu turistov do regiónu, ktoré pýši nielen najstaršou históriou, ale aj dobrým vínom, slnkom a termálnymi vodami.

Je už len otázne či sa daný príspevok využije účelne a pomôže propagácii a ďalšiemu rozvoju cestovného ruchu v Nitrianskom regióne i kraji.

4.7.2 Rozšírenie ponuky konferenčných priestorov

Nitra je aj vďaka výstavisku Agrokomplex vnímaná aj ako miesto možných stretnutí odborníkov z rôznych oblastí. Títo sa však stretávajú aj pri iných príležitostiach ako sú ich účasti na výstavách. Vďaka výbornej polohe a dobrej dopravnej dostupnosti z rôznych smerov (po dobudovaní rýchlostnej komunikácie R1 sa skrátí čas na dopravu) je Nitra ideálnym miestom konania konferencií, kongresov, seminárov, porád, stretnutí. V súčasnosti absentujú priestory, ktoré by kapacitne a výbavou mohli slúžiť na organizovanie kongresových podujatí väčších rozmerov. Treba zabezpečiť priestor, kde je možné variabilné usporiadanie stoličiek, rovnako je nevyhnutné aj najmodernejšie technické vybavenie (premietanie, pripojenie na internet, zabezpečenie tlmočenia...) a

sprievodné a cateringové služby. K tomu je potrebné zabezpečiť ubytovanie na vyššej úrovni (súvislosť s rozšírením ubytovacích služieb o ubytovacie zariadenia vyšších tried).

Predpokladom realizácie je identifikácia segmentu biznis klientely (účastníci konferenčného cestovného ruchu) a ich potrieb a vytvorenie funkčnej convention bureau, ktorá bude prepojená na príbuzné a podporné organizácie na Slovensku a v blízkom zahraničí.

4.7.3 Ubytovacie a stravovacie zariadenia

Nitriansky región by mal analyzovať súčasné kapacitné využitie ubytovacích zariadení vyššej triedy, analyzovať súčasnú resp. perspektívnu potrebu zariadení vyšších tried pre obchodných cestujúcich v Nitre či v regióne lokalizovaných podnikov a pre turistov a na základe analýzy kapacitne a druhovo definovať potrebu ubytovacieho zariadenia vyššej triedy. Samozrejme je nevyhnutné zaoberať sa i stravovacími zariadeniami v danom regióne, rekonštruovať či rozširovať a dopĺňať vedomosti v oblasti gastronómie čím by sa zvýšil štandard poskytovaných služieb.

4.7.4 Športový cestovný ruch

Nitra a celý región sú známe aj športovými klubmi pôsobiacimi v tejto oblasti. Potenciálom pre cestovný ruch sú predovšetkým športy, ktoré prilákajú väčší počet ľudí do hľadiska. Týmto športovým fanúšikom možno pripraviť komplexný balík služieb (doprava, ubytovanie, vstupenka, prehliadka mesta, sprievodný program...), vďaka ktorému sa v meste môžu zdržať aj dlhšie ako len počas trvania športového zápasu/podujatia. K tradičným športom, ktoré majú v meste zázemie patria hokej, futbal, basketbal, volejbal, hádzaná, atletika. Pridať by sa mohli napríklad cyklistika, orientačný beh, maratón a podobne, kedy by sa pre účastníkov otvorilo celé mesto a vznikol by tak priestor na jeho spoznanie aj pre divákov.

Hlavnými cieľmi tohto druhu cestovného ruchu je rekonštrukcia a udržiavanie športovísk v použiteľnom stave, spolupráca súkromného a verejného sektora v oblasti realizácie a propagácie športových podujatí.

5 ZÁVER

V súčasnosti rozhodujúca väčšina štátov sveta uznáva ekonomický, sociálny i politický význam cestovného ruchu a podporuje jeho rozvoj rôznymi formami. O stále rastúcom význame cestovného ruchu sú presvedčení aj experti Svetovej organizácie cestovného ruchu (WTO), podľa ktorých už začiatkom nového tisícročia bude toto odvetvie patriť k najvýznamnejším, ak nie vôbec prvým, v poradí. Vďaka svojej dynamike, nízkej investičnej a importnej náročnosti, ako aj pre vysoký podiel živej práce, bude cestovný ruch jedným z rozhodujúcich nástrojov znižovania nezamestnanosti a rozvoja regiónov, málo vhodných pre priemysel či poľnohospodárstvo. Okrem vytvárania pracovných príležitostí, a to aj pre menej kvalifikované pracovné sily, najvýznamnejším prínosom cestovného ruchu pre ekonomiku štátu je jeho devízový efekt.

Významné svetové podujatie akými sú aj Majstrovstvá sveta v ľadovom hokeji predstavujú pre hostiteľskú krajinu obrovskú príležitosť na zviditeľnenie. Slovenská agentúra pre cestovný ruch (SACR) to vníma ako šancu na posilnenie značky krajiny najmä v štátoch, kde je hokej národným športom a odkiaľ k nám príde najviac fanúšikov. Práve v týchto krajinách sústredila SACR najviac propagačných aktivít s cieľom komplexne informovať o hokejovom šampionáte a zároveň odprezentovať zaujímavé turistické atraktivity Slovenska. Toto podujatie vo veľkej miere dopomôže našej krajine k zviditeľneniu a celkovému imidžu. Slovenská agentúra pre cestovný ruch (SACR) sa rozhodla počas prestávok premietat' návštevníkom dokumentárny film, ktorým chce viac priblížiť dominanty Slovenskej republiky. Po skončení majstrovstiev bude SACR film ďalej využívať na prezentačných podujatiach v zahraničí, ako sú medzinárodné veľtrhy a výstavy cestovného ruchu, workshopy a prezentácie.

Cieľom bakalárskej práce bolo analyzovať súčasnú situáciu cestovného ruchu v Nitrianskom regióne, vyzdvihnúť jeho špecifiká, dôležitosti a výnimočnosti. Pri riešení práce sa vychádzalo zo štatistík, predpokladov a zákonitostí, ktoré cestovný ruch ponúka.

Nitriansky región a aj samotné mesto Nitra majú vynikajúcu polohu, diaľničné napojenie na hlavné mesto Bratislava a aj na medzinárodné letisko. Najvýraznejším prínosom pre mesto by malo byť dokončenie rýchlostnej cesty R1, ktorej úsek Lehota - Jelenec bude tvoriť obchvat mesta. Hotový má byť na jeseň tohto roka a vodiči od neho očakávajú odklon tranzitnej dopravy a výrazné odľahčenie hlavných ťahov v centre Nitry.

Región Nitra disponuje dôležitými špecifikami, ktoré napomáhajú rozvoju cestovného ruchu v tejto oblasti. Turisti ho navštevujú hlavne kvôli jeho dlhej a bohatej histórii, ktorou sa nemôže pochváliť žiadny iný región Slovenskej republiky. Nemožno opomenúť ani svetoznáme termálne pramene, kvalitné víno či výstavisko Agrokomplex. Ak chce región rozvíjať cestovný ruch v tejto oblasti musí dbať na dôkladnú marketingovú stratégiu, dobrú propagáciu, zvyšovanie úrovne služieb a tým prilákať väčšie množstvo návštevníkov.

Mesto Nitra sa môže pyšiť svojou bohatou históriou, dvoma významnými univerzitami či populárnym výstaviskom Agrokomplex. V súčasnosti sa toto starobylé mesto pomaly mení na moderné a trendové hlavne kvôli nákupným centrom, ktoré tu vznikli v poslednom období. Sú veľmi populárne a navštevované množstvom ľudí z blízkeho i ďalekého okolia.

SWOT analýza cestovného ruchu v Nitrianskom regióne ukázala, že táto oblasť má veľmi veľký potenciál na rozvoj nových foriem cestovného ruchu, využívanie nových oblastí ale taktiež má stále priveľa nedostatkov a slabých stránok, ktoré je možné v blízkej budúcnosti odstrániť.

Základnou strategickou víziou rozvoja cestovného ruchu v Nitre a okolí je maximálne využiť všetky predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu a vytvoriť podmienky pre komplexnú atraktívnu ponuku cestovného ruchu. Pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu je potrebné vytvoriť podmienky pre vstup slovenských i zahraničných investorov a pre ďalší rozvoj malých a stredných podnikateľov v cestovnom ruchu.

6 POUŽITÁ LITERATÚRA

1. **ALEJZIAK, W.:** Megatrendy a výzvy rozvoja politiky národného hospodárstva a medzinárodného cestovného ruchu. In: Ekonomická revue cestovného ruchu, ročník 40, 2007, č. 1., s. 64, ISSN 0139-8660
2. **BALÁŽOVÁ, E., PAPCUNOVÁ, V., JARÁBKOVÁ, J.:** Cestovný ruch a samospráva. Nitra: SPU, MUNICIPALIA, 2007, s.12, ISBN 978-80-8069-862-1
3. **BUČEKOVÁ, I.:** Vývoj priestorovej štruktúry siete hotelov na území Bratislavy. In: Geografický časopis, roč. 59, 2007, č.1, s.65., ISSN 0016-7193
4. **BOROVSKÝ, J., SMOLKOVÁ, E., NIŇAJOVÁ, I.:** Cestovný ruch trendy a perspektívy. Bratislava: Iura Edition, 2008, 280 s., ISBN 978-80-8078-215-3
5. **FORET, M., Turčíková J.:** Cestovní ruch. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2005, 106 s., I ISBN 80-7157-838-X
6. **GÚČIK, M. a kol.:** Krátky slovník cestovného ruchu a hotelierstva. Banská Bystrica: Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu, 2004, 74 s., ISBN 80-88945-73-9
7. **GUČÍK, M.:** Cestovný ruch pre obchodné akadémie. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s.r.o., 2008, ISBN 978-80-10-01507-8
8. **HAMBÁLKOVÁ, M.:** Komerčná činnosť. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2002, 170 s., ISBN 80-8069-039-1
9. **HORNER, S., SWARBROOKE, J.:** Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volního času. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2003, 488 s., ISBN 80-8046-21-7
10. **JARÁBKOVÁ, J.:** Vidiek: nevyužitý potenciál z hľadiska cestovného ruchu. Nitra : SPU, 2010, 111 s., ISBN 978-80-552-0364-5
11. **KASPAR, C.:** Základy cestovného ruchu. 1. Vyd. BB : EF UMB, 1955, 135 s., ISBN 80-901166-5-5
12. **LACIKA, J., a kol.:** Nitra a okolie. Bratislava: 1 vyd. Dajama Bratislava, 2003, 143 s., ISBN 80-88975-53-0
13. **LENOVSKÝ, L.:** Cestovný ruch a kultúrne dedičstvo. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008 , 44 s., ISBN 978-80-8094-229-8
14. **LOPUŠNÝ, J.:** Geografia cestovného ruchu Slovenska. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, Občianske združenie Ekonómia, 2001,101 s., ISBN 80-8055-548-6

15. **MICHALOVÁ, V. a kol.:** Služby a cestovný ruch. Bratislava: SPRINT, 2001, 314 s., ISBN 80-88848-78-4
16. **NOVACKÁ, E. a kol.:** Služby cestovného ruchu. Bratislava: SPRINT, 2001, ISBN 80-88848-78-4
17. **ONDRUŠ, J.:** Špecifiká a efekty v cestovnom ruchu. 1. Vyd. Bratislava: SPRINT, 1996, ISBN 80-777122-8-4
18. **OPEKA, P., HABÁN, M.:** Vidiacky turizmus a agroturizmus. Bratislava: Vydavateľstvo NOI, 2007, 120 s., ISBN 978-89088-5-2
19. **SNIŠČÁK, V.:** Cestovný ruch. Bratislava: Ekonóm, 2005, 72 s., ISBN 80-225-2006-3
20. **ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY,** Krajská správa v Nitre: Vnútorý obchod a služby, Vybrané ukazovatele za ubytovacie zariadenia cestovného ruchu v Nitrianskom kraji, 2010
21. **MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY,** Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013

Internetové zdroje

22. Región mesta Nitra.
[online] [cit. 2011-04-04]. Dostupné na:
<http://www.nitra.sk/region-mesta_informacie.phtml?id3=16266>
23. Nitriansky informačný systém.
[online] [cit. 2011-04-04]. Dostupné na:
<<http://www.nisys.sk/informacne-centrum.phtml?id5=105>>
24. Vyhlásenie ARCR.
[online] [cit. 2011-04-04]. Dostupné na:
<<http://www.arcr.eu/?dv=aktivita&ic=28>>
25. Nitrianska vínna cesta.
[online] [cit. 2011-13-04]. Dostupné na:
<http://www.nvc.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=38&Itemid=39>
26. Nitrianska regionálna komora SOPK
[online] [cit. 2011-28-04]. Dostupné na:
<<http://nr.sopk.sk/view.php?cislocianku=2008102904&lmenu=100>>
27. Dom slovenských regiónov, Nitriansky kraj.
[online] [cit. 2011-17-04]. Dostupné na:

- <<http://www.skregions.eu/index.php?ID=28>>
- 28.** Agentúra na podporu podnikania na Slovensku, SKABA.
[online] [cit. 2011-27-03]. Dostupné na:
<http://www.skaba.sk/index.fcgi?lang=sk&pageset_id=8000>
- 29.** Informácie o obciach na Slovensku.
[online] [cit. 2011-22-03]. Dostupné na:
<<http://www.e-obce.sk/kraj/NR.html>>
- 30.** Nitriansky región, Ponitrie.
[online] [cit. 2011-20-03]. Dostupné na:
<<http://www.slovakia.travel/entitaview.aspx?l=1&idp=6650>>
- 31.** Dotácia pre mesto Nitra.
[online] [cit. 2011-22-04]. Dostupné na:
<<http://nitralive.sk/spravy/dalsie-spravy/1061-mesto-nitra-ziskalo-dotaciu-vo-vyske-180-500-eur.html>>
- 32.** Kongresový cestovný ruch na Slovensku.
[online] [cit. 2011-22-04]. Dostupné na:
<<http://www.tophotelierstvo.sk/domaci-cestovny-ruch/turizmus/kongresov-cr-na-slovensku/>>
- 33.** Vplyv globálnej krízy.
[online] [cit. 2011-22-04]. Dostupné na:
<<http://hnonline.sk/c1-49595800-vplyv-krizy>>
- 34.** Euroregión.
[online] [cit. 2011-13-04]. Dostupné na:
<http://www.euroregion-vdi.sk/manazer/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=3>
- 35.** Stratégia CR v NSK.
[online] [cit. 2011-13-04]. Dostupné na:
<http://www.unsk.sk/files/oblasti/CR/aktualizacia_strategie_cr_nsk_2007-2013.pdf>
<<http://www.economy.gov.sk/nova-strategia-rozvoja-cestovneho-ruchu-sr-do-roku-2013/130538s>>
- 36.** Dokumenty Nitrianskeho samosprávneho kraja.
[online] [cit. 2011-16-04]. Dostupné na:
<<http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=176>>
- 37.** Účasť obyvateľstva SR na domácom cestovnom ruchu.

[online] [cit. 2011-16-04]. Dostupné na:
<http://enviroportal.sk/indikatory/detail.php?kategoria=123&id_indikator=741>

38. Asociácia podpory rozvoja cestovného ruchu (ARCR).

[online] [cit. 2011-16-04]. Dostupné na:
<<http://www.arcr.eu/?dv=aktivity&ic=18>>

39. Benchmark Hospitality International.

[online] [cit. 2011-16-04]. Dostupné na:
<http://www.benchmarkhospitality.com/Media_Center/Executive_Bios.asp>

40. ITB World Travel Trends 2010/2011.

[online] [cit. 2011-16-04]. Dostupné na:
<<http://hnonline.sk/c1-49595800-vplyv-krizy>>

41. Slovenská agentúra pre cestovný ruch (SACR).

[online] [cit. 2011-16-04]. Dostupné na:
<<http://new.sacr.sk/sacr/novinky/hokejove-majstrovstva-zviditelnuju-slovensko-v-nemecku/>>

42. Svetová organizácia cestovného ruchu (World Tourism Organization – WTO)

[online] [cit. 2011-16-04]. Dostupné na:
<<http://www.arcr.eu/?dv=kodex>>

7 PRÍLOHY

Príloha č.1:

Návrh poznávacieho programu v meste Nitra a okolí, 1 dňový program kultúrno- poznávacieho a rekreačného cestovného ruchu v meste Nitra a okolí

Trasa:

08:00 hod. raňajky vo vybranom hotely,

09:00 hod. zraz pred ubytovacím zariadením, odchod autobusu k Nitrianskej galérii na parkovisko. Prehliadka Nitrianskeho hradu, Katedrály sv. Emeráma, Františkánskeho kláštora s kostolom sv. Petra a Pavla, Pribinovho námestia, budovy Veľkého seminára, budovy Malého seminára, mestský park

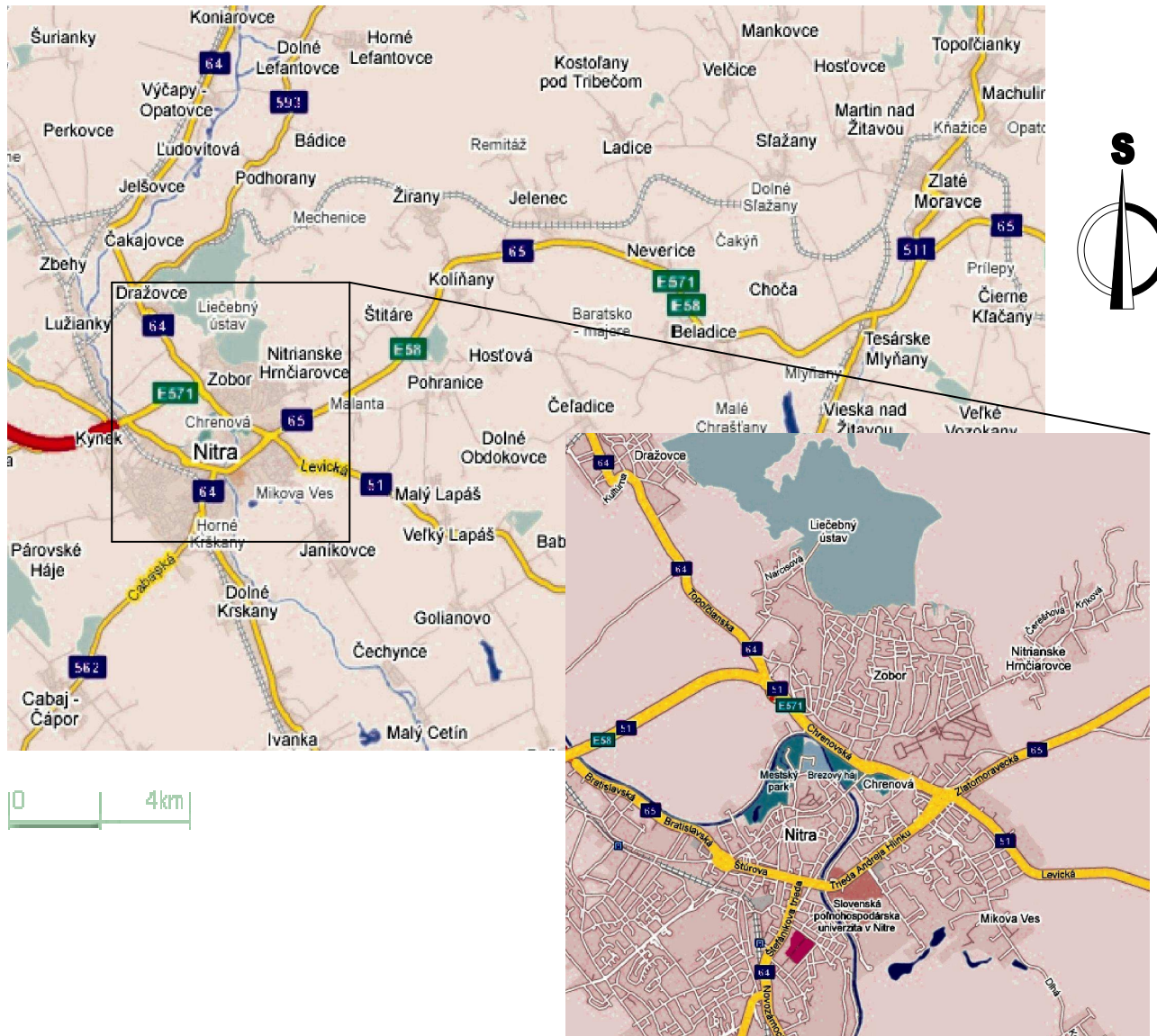
11:30 hod. obed v reštaurácii a pizzerii Toscana

12:30 hod. zraz na parkovisku a presun k výstavisku Agrokomplex, kde sa nachádza Múzeum ľudovej architektúry a materiálnej kultúry

14:00 hod. prehliadka Arboréta Mlyňany SAV

17:30 hod. príchod do hotela, večera, ukončenie exkurzie

Mapa č. 1: Zastávky 1 dňového programu kultúrno-poznávacieho a rekreačného cestovného ruchu v meste Nitra a okolí

Legenda:

- 1 - Nitriansky hrad, Katedrála sv. Emeráma, Františkánsky kláštor s kostolom sv. Petra a Pavla, Pribinovo námestie, budova Veľkého seminára, budova Malého seminára, mestský park
- 2 - Múzeum ľudovej architektúry a materiálnej kultúry
- 3 - prehliadka Arboréta Mlyňany SAV

Príloha č.2: Nitriansky región a jeho atrakcie

Arborétum
Mlyňany

Termálne
kúpalisko
Podhájska

Kúpalisko Margita
- Ilona

Nitriansky hrad

Skalné obydlia v
Brhlovciach

Národný žrebčín -
múzeum chovu
koní

Zámok
Topoľčianky

Kúpele a wellness
v Santovke

Kúpalisko v
Santovke

Zrúcanina hradu
Gýmeš

Zubria obora

Levický zlatý ónyx

Travertínová kopa
Santovka

Tank z 2. sv. vojny
v Kalnej nad
Hronom

Kaštieľ Arborétum
Mlyňany

Chránený strom
Sekvojovec
mamutí

Zobor

Levický hrad

Bohunický vodný
mlyn

Vodná nádrž
Bátovce

Románsky kostol v
Kalinčiakove

Vodná nádrž
Jelenec

Pamätník
Milénium 2000

Wellness Kalná
nad Hronom

Studený hrad

Chatky v areáli
kúpaliska Margita
Ilona

Jurský park

Autokemp
Podhájska

ATC Jelenec

Koliba -
reštaurácia

